ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლიტერატურული საქართველო

ლიტერატურული საქართველო * LITERATURULI SAQARTVELO * ЛИТЕРАТУРУЛИ САКАРТВЕЛО

7 თებერვალი 2025წ. №2 (4098) გამოცემის 94-ე წელი ფასი 2 ლარი

ქეთევან შენგელია

ჩვენ ვიწყებთ ფრენას

მე ვიწყებ სუნთქვას ნახანძრალი, მეორედ, თითქოს,
ვიწყებ ფრენასაც კლდის ქიმიდან, ისევ თავიდან,
კიდევ შემომრჩა ოცნებები, ეჭვი და სითბო,
ციხე-სიმაგრეს ავაშენებ ნასახლარიდან.

გამთენიაა, სხივი არღვევს ღამის ნარჩენებს,
და ღმერთი აცმევს ზეცას მზისფერს, ცისფერს და წყლისფერს,
მდინარის სარკის მცირე ტალღა ნიშანს მაჩვენებს,
რომ ვიღაც ისევ გვეჩხუბება და მაინც გვისმენს.

გული ათასჯერ ვერ გატყდება, ერთხელ იმსხვრევა,
ამ ცხოვრებაშიც რჩება, ალბათ, ერთი თარიღი,
არ შეგაშინოს სიცივის და სეტყვის ისრებმა,
უმთავრესია ვერ გაგბადონ სულით ღარიბი.

ჩვენ ვიწყებთ ფრენას, მწვერვალიდან, მეასედ თითქოს,
თვალახვეულნი, გულგამსკდარნი, ფრთების გარეშე
და მაინც, ასე დარაგრულო, სამშობლოვ ჩემო,
არა მგონია, სხვებზე ადრე დაბლა დავეშვეთ!

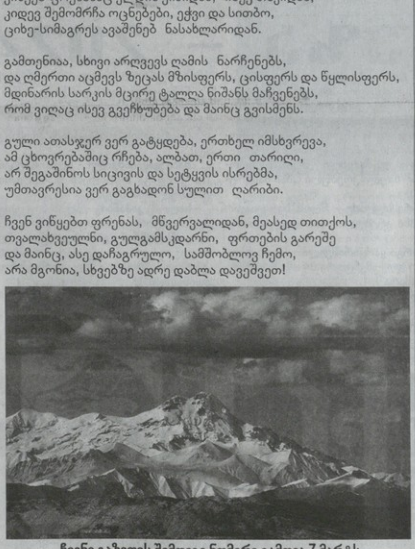

ჩვენი გაზეთის შემდეგი ნომერი გამოვა 7 მარტს

მამა ეფრემი: „დასავლეთს სჭირდება აღმოსავლეთი და აღმოსავლეთს – დასავლეთი“

ილუმენი ეფრემი (ერისკაცობაში - გივი ლომიძე) 2000-2004 წლებში თბილისის სასულიერო აკადემიაში სწავლობდა. 2008 წელს ინგოლშტადტის უნივერსიტეტში (გერმანია) ჩაირიცხა და 2014 წელს იმავე უნივერსიტეტში სადოქტორო დისერტაცია დაიცვა. 2015 წელს ილუმენ ეფრემს თეოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორის აკადემიური ხარისხი მიენიჭა. 2015-2021 წლებში ვენის უნივერსიტეტში განხორციელებული პროექტის ფარგლებში შექმნილი ნაშრომისთვის (საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის სამოციქულო წარმომაველობის თაობაზე) ილუმენ ეფრემს დოცენტის ხარისხი (თეოლოგიისა და ქრისტიანობის ისტორიის სწავლების ლიცენზია) მიანიჭეს. 2017-2019 წლებში, თანამოაზრეებთან ერთად, მან ვენაში დააფუძნა იოანე დამასკელის სახელობის სტუდენტური სახლი და ეფრემ ასურის სახელობის სასწავლო-სამეცნიერო ცენტრი, რომელიც აღმოსავლურ და დასავლურ ქრისტიანობას იკვლევს. ამ დაწესებულებების კარი ღიაა ქართველი და სხვადასხვა ეროვნების (მართმადიდებელი და სხვა აღმსარებლობის) ახალგაზრდისთვის, ვისაც სურს ქრისტიანობა შეისწავლოს.

- მამაო ეფრემ, რა არის ევროპა, სახელმწიფოების პოლიტიკურ–ეკონომიკური გაერთიანება, თუ უფრო მეტი?

- თუ ევროპა იქცევა მხოლოდ გეოგრაფიულ, პოლიტიკურ და ეკონომიკურ ერთობად, საფრთხე შეექმნება მის მრავალსაუკუნოვან ისტორიასა და ქრისტიანულ ფუნდამენტს.

ოდესღაც სამი იდეოლოგიის ერთმანეთთან შერწყმამ შექმნა ევროპული ფასეულობები. მხედველობაში მაქვს: ებრაული მონოთეიზმი, ბერძნული ფილოსოფია და რომაული სამართალი. სწორედ ამ სამი ფენომენის გამთლიანებამ დაბადა ევროპული ცივილიზაცია, რომელიც ეფუძნება ადამიანის თავისუფლებასა და ღირსებას, პიროვნების ერუდიციასა და ფორმირებას, საკუთრების უფლებასა და ოჯახს (კაცისა და ქალის კავშირს) .

- რას ნიშნავს, იყო ევროპელი?

- დღესაც, როცა ევროპაში ბევრი არაქრისტიანი და სხვადასხვა ქრისტიანული

▶▶ გაგრძელება გვ-11 გვ.

წიგნი და მკითხველი
ეგზარ კვიტაიშვილი
გვ. 3-4-5

„ფიდის სანახავად!“
ამირან გასილაშვილი
გვ. 5

ტკივილი ლექსად
ქეთევან შენგელია
გვ. 7

ახლო წარსულიდან
დავით გუჯაბიძე
გვ. 8-9

ვლადისლავ ხოდასევიჩი
ანდრო გუაჩიძისაგან
გვ. 15

თურქმენული პოეზიის კლასიკოსი ქართულად

მაყვალა გონაშვილი მახთუმყულის პრემიით დაჯილდოდა

თურქმენი ხალხის სიამაყე და დიდება, 300 ნლის მახთუმყული ფირაგი თურქმენული პოეზიის დღემდე მოწნედომელ მნვერნალს ნარმოადგენს და, რაც მთავარია, მისი უკედავი ქმნილებანი ნიგნის თარგეზზე კი არ იმზგერება, არამედ სამგალთო ნინგნებადაა ქცეული ყველა ქუმმარტი თურქმენისთვის, ვისთვისაც ძვირფასია ის ოგამეოოენ ფასეულობანი, რომლებსაც ეს ბრძენი შემოძმედად აკვიდრებდა თავის სამშობლოში.

მახთუმყულის სიდიადე თუნდაც იმით განიზომება, რომ მისი შემოქმედების საუკეთესო ნიმუშები მსოფლიოს არაერთ ქვეყანაში ითარგმნა და მყისვე იმ ქვეყნების სიტყვაკაზმული ლიტერატურის ორგანულ ნანილად იქცა.

მახთუმყულიმ რუსთაველის სამშობლოშიც დაიდო ბინა. საქართველოში გამოიცა უამალეს პოლიგრაფიულ დონეზე გამოცემული პოეტური კრებული. ნიგნში შედის ამ გენიალური შემოქმედის ლექსები, რომლებიც ბრწყინვალედ თარგმნა გამოჩენილმა ქართველმა პოეტმა, შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატმა მაყვალა გონაშვილმა. შეიძლება თამამად ითქვას, რომ ბოლო ნლებში ქალბატონი მაყვალა გონაშვილის ეინრო სპეკიალობად იქცა აღმოსავლური პოეზიის შედევრების თარგმნა. თავად განსაჯეთ. სწორედ ბოლო ნლებში, სწორედ მისი რუდუნების შედეგად იქცა ქართველი მკითხველის საკუთრებად ყორგანუული ეპოსი „მანასი" და ყაზახური პოეზიის მშვენების ობაი კუნანბაევის შემოქმედება, ამდენ მათ დაემატა მახთუმყულიც და, შეიძლება თქვას, რომ გადაიდგა დიდი და მნიშვნელოვანი ნაბიჯები, რათა შუა აზიის ამ სამმა უმნიშვნელოვანესმა სახელმწიფომ საქართველოსთან ურთიერთობისას ლიტერატურული კაენრების ძალა და მნიშვნელობაც გათვალისწინონ. მნერლობას, რა თქმა უნდა, ყველაზე მნერლობას და ყუმმარტ მნერალს ზემოქმედების დიდი ძალა აქვს. ეს ძალა გამოარჩევს მაყვალა გონაშვილს და სნორედ ამ ძალამ, მისმა სნორულოვანმა თარგმანმა იმდენად დიდი ზეგავლენა მოახდინა თურქმენულ საზოგადოებაზე, რომ თურქმენეთის პრეზიდენტის, მისი ალმატაცებულმა სერდარ ბერდიმუხამედოვის განკარგულებით, იგი დაჯილდოდად მახთუმყულ ფირაგის სახელობის სახელმწიფო პრემიითა და ოქროს მედლით.

სნორედ ამ პრემიით ჯილდოდების საზეიმო ცერემონია გაიმართა საქართველოს მნერალთა სასახლეში.

თურქმენეთის ელჩმა საქართველოში, ბატონმა დოოდეთმირაგ სეითმამედოვმა სასაატო ჯილდო გადასცა მაყვალა გონაშვილს და გამოთქვა ფრაზა რნმენა, რომ ლიტერატურული კონტაქტები ქართველ და თურქმენ მნერლებს შორის კელავაც გაგრძელდება და ახალი შტრიხებითა და ნიუანსებით გამდიდრდება.

ცერემონიაზე სიტყვით გამოვიდნენ საქართველოს პარლამენტის ვიცე-სპიკერი ნინო ნილოსანი, საქართველოს მნერალთა კავშირის თანათავმჯდომარე, მოთა რუსთაველის სახელობის პრემიის ლაურეატი რევაზ მიშველაძე, აკადემიკოსები ვალერი ასათიანი და თამაზ შილაკაძე; საქართველოს მხატვართა კავშირის თავმჯდომარე გურამ ცერეცვაძე, საქართველოს მნერალთა კავშირის თანათავმჯდომარე, საქართველოს სახელმნიფო პრემიის ლაურეატი ბაგრი ქუთათელაძე. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტის მრჩეველმა, პროფესორმა პაატა სურგულაძემ დამსწრეთ გააცნო აკადემიის პრეზიდენტის რონ მეგრელეთის მისალმება მაყვალა გონაშვილისადმი და თავადაც მოულოცა ეს ბრწყინვალე ჯილდო მთარგმნელს...

ცერემონიის დასრულებისას მაყვალა გონაშვილმა მადლობა მოახსენა დამსწრეთ თავიანთ თარგმანის ესოდენ მაღალი შეფასებისთვის, განაცხადა, რომ ეს დიდი ჯილდო სრულთა ქართული მთარგმნელობითი სკოლის დიდი შემოქმედებითი პოტენციალის აღიარებაა. მან ხაზგასმით აღნიშნა, რომ კრებულში შესული რამდენიმე ლექსის ბრწყინვალე თარგმანი ეკუთვნით ზეზვა მეფლაშვილს და ერეკელ სალლანს.

დასასრულს შედგა მაყვალა გონაშვილის ლექსზე შექმნილი სიმღერის პრემიერა, რომლის ავტორია ია მისაია გახლავთ. სიმღერა შესასრულა მომღერალმა ტატო გოდერძიშვილმა.

ზაალ გოტკოველი

ლიტერატურული კონკურსი სხვიტორი

აკაკი ნერეთლის სახელმწიფო მუზეუმი და საბჭოს მუნიციპალიტეტის მერია აცხადებენ ლიტერატურულ კონკურსს - „სხვიტორი". კონკურსი ფორთომასშტაბიანია. მასში მონაწილეობის მიღება შეუძლია საქართველოსა და უცხოეთში მცხოვრებ ყველა მოქალაქეს. საკონკურსოდ დაიშვება გამომცემლობებისა და ლიტერატურული პერიოდიკის მიერ 2024 ნელს ნაბეჭდი სახით გამოქვეყნებული ლიტერატურული ნანარმოები. კონკურსის დანიშნულებაა დაადასოს შემოქმედებითი ინტელიგენცია, ნაახალისოს ახალგაზრდები, ხელი შეუწყოს ახალი ტალანების გამოვლენას, ლიტერატურული პერიოდიკა მეტ ეაკეთოს და გამომცემლობათა მოტივაციის ამაღლებას.

პრემია „სხვიტორი" გაიცემა შემდეგ ნომინაციებში:

1. პოეზია - ნლის საუკეთესო კრებული/პოტტური ციკლი — 1000 ლარი.
2. პროზა - ნლის საუკეთესოდ ნიგნი/ნანარმოები — 1000 ლარი.
3. კრიტიკა - ნლის საუკეთესო ნიგნი/სტატიები — 1000 ლარი.
4. საყმანინელო ლიტერატურა - ნლის საუკეთესო სპბავშვო ნიგნი/ნანარმოები — 1000 ლარი.

გარდა აღნიშნული ლიტერატურული პრემიებისა, დანესებულია „აკაკის მედალი" — 1000 ლარი.

„აკაკის მედალი" გაიცემა აკაკის შემოქმედების კვლევასა და კუთტურულ, სამეცნიერო-საგანმანათლებელო საქმიანობაში გაწეული ღვაწლისათვის, ასევე მუზეუმის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განმტკიცებაში შეტანილი წვლილისათვის.

საკონკურსო მასალების გამოგზავნა აუცილებელია როგორც ნაბეჭდი, ისე ელექტრონული სახით.

მასალები მიიღება 2025 ნლის 1 მაისამდე.

ლაურეატთა დაჯილდოება - 21 ივნისს, სხვიტორში, აკაკის დაბადების დღეს.

საკონკურსო მასალები (ნაბეჭდი სახით) იგზავნება შემდეგ მისამართზე:

4000, საჩხერის მუნიციპალიტეტი, სოფ. სხვიტორი. ს.ს.ა.პ. აკაკი ნერეთლის სახელმწიფო მუზეუმი.ლიტერატურული კონკურსისათვის - „სხვიტორი")

ელექტრონული ვერსია იგზავნება მისამართზე: asmatiiashvili@yahoo.com

საკონტაქტო ტელეფონი: 577 97 79 70

მუზა – 2024

დეკემბრის ბოლოს გაიარკვა მნერალთა სახლის მიერ გამოცხადებულ ლიტერატურულ კონკურს „მუზას" გამარჯვეებულთა ვინაობა. ესენი არიან -

მაკა ჯორხაძე - ნლის საუკეთესო რომანი („ისკარიოტის ეკლები");

ნინო ბუეგეშაშვილი - ნლის საუკეთესო პროზაული კრებული („ჩაი ნანგარევებზე");

ბაგრი სულაძე - ნლის საუკეთესო პოეტური კრებული („ძახველის სისხლი");

გიორგი ყარყარაშვილი - ნლის საუკეთესო დოკუმენტური პროზა („სამშობლოს ამარა");

სალომე ტაბატაძე-სეხნიაშვილი - ნლის საუკეთესო ფეიზეტი („ქარვა");

ნენე გიორგაძე - ნლის საუკეთესო თარგმანი (კარლო კაჭარავას საიუბილეო რომანისგან ნლის საუკეთესო ინტერვიუ („ბაბა");

ნინი ქუთელია - ნლის საუკეთესო თარგმანი (ლუციუს ანეიუს სენეკას „ფედრა");

(თარგმანის ნომინაციაში პრემია გაიყო)

მაია ჯალიაშვილი - ნლის საუკეთესო კრიტიკა (ნერილები თანამედროვე ქართულ რომანზე);

სალომე კაპანაძე - ნლის საუკეთესო პიესა („მე არსად ნავსულვარ");

კონსტანტინე გამსახურდია - ნლის საუკეთესო ინოვაციური ლიტერატურული პროექტი („ლიტერატურული ათინსთები");

ნუნუ გელაძე - ქართული ლიტერატურის განვითარებაში შეტანილი ნვლილისათვის.

„ოლე" №6

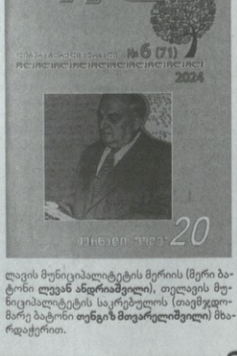

გამოვიდა ლიტერატურულ ჟურნალ „ოლეს" VI ნომერი.

ჟურნალი იხსნება „ოლეს" 20 ნლის იუბილეადმი მიძღვნილი მიდოკეცებით.

რუბრიკაში „მხატვრული ლიტერატურა" იბეჭდება **ფარნა რანინა, თინათინ თელავაული, გიორგი გიგაური, ნათელა ქურციკაძის** ლექსები; **ელდაუჯა თავბერიძის, ნინო მზისელის, ანი რანიაულის** პროზაული ნანარმოებები.

„ესრისტიანული პოეზიის" რუბრიკით წაიკითხავთ **ელდარ ჭოტიაშვილის** ლექსებს.

„ბავშვებისთვის საკითხავი" ბეჭდავს **ანა ბერეკაშვილის** ნერილი.

„ესრიტიკა პუბლიციტაკიის" რუბრიკაში ნაკითხავთ **რონი ჭიკაძის,** თემო **ჭახნაკაძის, ზაალ ბოტკოველის, იამზე აროველაძეს,ეკატერინის, მარიამ ანჯაფარიძის** ნერილებს.

ჟურნალის პირველ გვერდზე დაბეჭდილია გიორგი ლეონიძის პოსტტური. მხატვარი სოფიო **ჭელიძე.**

ჟურნალის ეს ნომერი გამოიცემა თეიაგი მუნიციპალიტეტის მერიის (მერი ბატონი **ლევან ანდრიაშვილი**), თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს (თავმჯდომარე ბატონი **თენგიზ მთვარელიშვილი**) მხარდაჭერით.

სამანტა ჰარვი – ბუკერის ლაურეატი

ლიტერატურის სფეროში ერთ-ერთი ყველაზე პრესტიჟული ჯილდოს - ბუკერის მფლობელი 2024 ნელს გახდა ბრიტანელი მნერალი ქალი სამანტა ჰარვი.

სამანტა ჰარვის რომანი „ორბიტა", რომელიც სულ 136 გვერდს შეადგენს, მოგვითხრობს საერთაშორისო კოსმოსური სადგურის ასტრონავტების ერთი დღის ცხოვრებაზე.

ბუკერის გვერდი ასე ახასიათებს ამ წიგნს: „კომპაქტური, მაგრამ მშვენიერი, ფარფო პლანის რომანი „ორბიტა" გვინვევს ულამაზეს სანახაობაზე და დაგვანახვებს, თუ რაოდენ მშვენერია, რაოდენ ალმაფრთოვანებელია დედამინა და, ამასთანავე, იძლევა საბაბს დაფიქრებისათვის, იმის გასააზრებლად, თუ რამდენად მნიშვნელოვან როლს თამაშობს თითოეული სიცოცხლე ადამიანისა და საზოგადოების ცხოვრებაში".

ბუკერის ისტორიაში სამანტა ჰარვის რომანი არ არის რეკორდულად მოკლე. 2022 ნელს შორტ-ლისტში მოხვდა კლერ კიგანის 116-გვერდიანი რომანი. თუმცა ბუკერის ნლევანდელი კონკურსი ისტორიაში მაინც შეეა ორაოენ ერთ-ერთი ყველაზე უმეკეოენ. საქმე ის არის, რომ ფინალში გასული ექვსი მონაწილიდან ხუთი ქალი იყო.

ჟიურის ხელმძღვანელმა, მნერალმა და მხატვარმა ედმუნდ დე ვაალმა დაჯილდოების ცერემონიაზე განაცხადა: „ზოგჯერ ჩვენ ეხვდებით ნიგნს და ვერ გაგვიგია, როგორ და საიდან გაჩნდა ეს საოცარი მოვლენა. ჩვენ, როგორც შემფასებლებს, სულითა და გულით გვინდოდა გვენახა ისეთი ნიგნი, რომელიც შეგაძრავდა, რომელიც იქნებოდა ტეკადი და რეზონანსული, რათა ის შემდეგ თქვენთვისაც გაგვეზიარებინა".

— ბატონო ემზარ, მოგესალმებით და მადლობას გიხდით, რომ გამონახეთ დრო ინტერვიუს ჩასაწერად. ლიტერატურული წრე ენციკლოპედიას ცნობილია თქვენი სრულიად განსაკუთრებული დამოკიდებულება ნიგნისადმი, რის გამოც, ფეხს სწორედ ამ თემაზე მინდა გესაუბრო. დავიწყოთ თავიდან: როდის და როგორ მოხდა თქვენი პირველი შეხვედრა ბიბლიოთეკასთან?

— ნიგნის კითხვისადმი ლტოლვა ადრეული ბავშვობიდანვე დამყვა და არც არა-სოდეს გამნელებია, პირიქით, გამამძაფრდა. ხუთიოდან თორმეტ წლამდე გურიაში. ლანჩხუთის რაიონის ულამაზეს სოფელში ვიზრდებოდი. მე და ჩემს უმცროს ძმას, მეუმეგაშმილი ტრაგიკულად დაღუპულა ვახტანგს, აფრე დაკეცრიგებული ბებია, ლეონი-ნე, ფირტყლაიძეული და გაუთხოვარი მამიდა, ანეტა გვრპლიდნენ. მამაჩემს, პედაგოგი დავით კეკტაიძეულს, დედაჩემისთვის ეთქვა, ნინდა ბავშვებმა ნიგნების მადლი ეგრძნონო და მშობლებმა იქ ჩაგიყვანეს. ჭვიდი წლისა ორმ ეზდებოდი, გაბრუნული ომის დროს, 1942 წლის შემოდგომაზე, ბმსუურდული ბრალდების გამო, მამაჩემი დაამტიმრეს და ჩვენი ოჯახის მდგომარეობა აირ-დაირია. მამიდაჩემმა მომდევნო წელს აგარაკის რეაწლიან სკოლაში შემიყვანა. ინ სოფელს ადრე სხვა სახელი რქმევია, ნათლისმცემელი, მაგრამ იქ მემოყრილ ნათელარნიელნი არ მოსწონებიათ და აგარაკი დაურქმევიათ. გასაბმელებისთანვე, ბოლმდგაკეთისაგან ნაქეზებული, ფეხიდან ნელ-ნელეთელ ფრნნეული ფანატიკოსებს ფაუნგრეკეთათ სასადილოს მიმდებარე ოთახე ნათლისმცემლის ეკლესია. მემორნენელი იყო მხოლოდ ქვიტკირთან ნაშენები, სადეხ-ფურებინანის სამრეკლოს ნაშთი, რომლის თაღეზე მოზზოდილა ბიჭებმა ფიცარი დაკეკეს და ზარს აგორგეებდნენ, კარტსაც თამაშობდნენ ფუფუზე. სასაფლაოს ჩრნინს ლოგეს დატანებეული ჰქონდა ტოტებგაბარაულელი ვეებერთელა, სამასწლოვანი ცაცხვი (ამჟამად მეტისაც იქნება), რომლის ამოყრილ და ჩაკრმაგებულ ფესვებეზე უბნელებს, დიდინან-პატარანიან ჩამოსხდომა უყვარდათ. იქ უხერხულიანი ცაცხვის ირიში ჭიამაია-ზე ოდნავ მოზზოდილი, ბრტყელ ზურგა, ფარისანას ტოლა, მაგრამ არა მაგნე, შავი წერტილებით დანინნულელი, ყოელად უნყინარი ნითელი ხოჭოები დაცოცავდნენ.

ცაცხვიდან ათიოდე ნაბიჯზე, გზაგასაყართან იდგა პატარა, მომრგალებეული ქოხ-სამკითხველი, რომლის გამგეე ერთი კეთილი ქალი მუშაობდა. იქვე იყო მოზრდილი, გაძლეული მინდორი (სოფლელები მას „სახტრისკარს" ეძახდნენ), სადაც ფეხშიშველა ბიჭები გვიანობამდე ბურთს დადევდეთი.

მოვეარდა გარშემო დაცემენნენ ფეხები ნა ნათელ სამკითხველოში შეელა (სამი საფეხური იყო ასასვლელი) და საათობით გრძელ მაგიდასთან ჯდომა. ნიგნებს შინაც მატანდნენ. ყველაზე ძლიერი, მართალაც წარუფლელი შობეტყდილება ნიკოლოზ აკაალიშვილის ლაალად თარგმნილმა (შემოკეტული, ყმანნეიკინისთვის განკუთვნილი გამოცემა იყო) სერვანტესის „დონ კიხოტმა" მოახდინა, ლამაზრა და, "მნუზარა სახის რაინდი" სამუდამოდ აღიბეჭდა ჩემს მეხსიერებაში, შთამბაგონებელი გახდა. ახლაც ელაეს წარმოსახვაში საგმირო შემთხვევების, ნიფთთების გადასაყოლად, გაძვალტყავებული ცხენით სამოგზაურად ნასული ლარნი, ტანხმელი იდალგოს მზეზე ალაპლაპებული ზიში. მაინმ ნაგიკიიანე ყოელ ვერნის „საიდუმლო კუნძული", დანიელ დეფოს „რობინზონ კრუზო", ნიჭიერი კინორეჟისორისა და მხატვრის კოტე მიქაბერიძის მიერ პროზაულად გადმოღებული ჰომეროსის „ოდისეა", მარკ ტვენის „ტომ სოიერის თავგადასავალი" (ელენე ახვლედიანის მიერ საყვარლად გადოროშებული), ქსენია სიხარულიძის შედგენილი „ქართული ხალხური ზღაპრები" (გარეკანზე თვალებმბრალილ, რქებმოკუფებული, ბრალგდალეესილი დეკეი იყო გამოსახული. ასეეე მოყვარდა სოსო გაბაშვილის ნარიფერად დასურათებული, ცალკე გამოცემული „ნაკარქეძია" ...

ყველაზეს ვერ ჩამოვთვლი, ბავშვობაში რა და რა ნიგნები მგარდა ენინ გამოოთვმელ სიამოვნებას. ის ჩემი განმანათლებელი პირველი ბიბლიოთეკა, (ცხადია, ალარაა, არც ის მოედანი, სადაც თანატოლებთან ერთად ეთამაშობდით. დადიოდა გმირთა სახელზე ნაქეზების ხეივანი მოანყეეეს, დანგრეულის ნაკეცლად, ახალი ეკლესია ააშენეს. კარგა ხნის ნინათ, ჩვენს დიდად ნიჭიერ მხატვართან, გასხვენებულ ვოგი ნერუთელთან ერთად, ახლოგეი მეგობრის საოუბილეო თარიღის გამო, ლანჩხუთში მომხდი ჩასვლა. მაძქანით ჩემს უბანში ამოვეანეს, მაგრამ იქაურობა ისე იყო შეცვლილი და გადაბარდული, ვეღარ ვიცანი, ტული მომეწერა, მოძმაბოელი გამოეტრნდი უკან.

წლებია, ჩემს ბავშვობაზე, მაშინდელ გარემოსა და ადამიანებზე, რომლებიც სამუდამოდ გაკრნენ, პრიზზაული ნიგნის დაწერას ვაპირებ (მოგონნელი, გადასხეფერებული არაფერი იქნება, ყველაფერს გაუუხარ ინის მეეუნარჩრეზე), მაგრამ დღეამდე ვერ მოვაბი თავი. ეს განზრახვა თუ განვახორციელე, იგი ჩემს ნახელავთაგან, ალბათ ყველაზე უკეთესად ჩაითვლება.

— როგორც ვიცით, მეიდარო პირველი ბიბლიოთეკა გაქვეთ, სადაც მრავალფეროვანი ნიგნებია თავმოყრილი. გარდა ამისა, არაერთი იმეიათი გამოცემის მფლობელი ბრძანდეთ. ვკიამმეთ, როგორ იქმნებოდა და მდიდრდებოდა თქვენი ნიგნთსაცავი და ისიც გაგვიმხილეთ, პირადი ბიბლიოთეკიდან განსაკუთრებით ძვირფასი თქვენთვის რომელი გამოცემებია.

ნიგნებით. ვკიამმეთ, როგორ იქმნებოდა და მდიდრდებოდა თქვენი ნიგნთსაცავი და ისიც გაგვიმხილეთ, პირადი ბიბლიოთეკიდან განსაკუთრებით ძვირფასი თქვენთვის რომელი გამოცემებია.

- აქ უფუოდ აფოობეს სწორედ ქეკეი, იშეიათი გამოცემების ნანილი ჩამოოთვალო. ჩემი ბიბლიოთეკის შმეენნებად მიმანნია 1906 ნელს სანკტ-პეტერბურგში გამოცემული, თითქმის ეეკსანგვერდიანი, ინ დროისათვის მდიდროულად ილუსტრირებული დიდი ფორმანის კრებული „ელინური კულტურა". იგი მოიცავს ძველი ბერძნების ლიტერატურისა და ხელოვნების ყველა სფეეროს, საუკუნეთა მანძილზე.

ყოველი მასალა, თავიდან ბოლომდე, სიღრმითია და სიფაროთვით გამთორჩეკეა, ჩემი ბიბლიოთეკის შმეენნებად მიმანჩნია 1906 ნელს სანკტ-პეტერბურგში გამოცემული, თითქმის ეეკსანგვერდიანი, იმ დროისათვის მდიდროულად ილუსტრირებული დიდი ფორმანის კრებული „ელინური კულტურა". იგი მოიცავს ძველი ბერძნების ლიტერატურისა და ხელოვნების ყველა სფეროს, საუკუნეთა მანძილზე.

ეოელი ფასალა, თავიდან ბოლომდე, სიღრმითია და სიფაროთვით გამთორჩეკეა, ბაგრამ მაინც გამოვაალეკეკებდი განსაკეფოფრებელი ცოდნითა და თთაგრინებით დაწერილი ორ ნანილად გაყოფილი რიჩარდ ვაგნერის ნაშრომს „სულიერი განვითარება და დამწეურლობა". მისი ნაკითხვისას, ერთხელაც ვრნმეფდნენთ — ეს ეკენალური პიროვნება არა მარტო მსოფლიო ოპერის რეფორმატორი, არამედ ლიტერატურის, პოეზიის უნაგიფეი შემენინი იყო და შემთხვევით არ ყოფილა, რომ დამთარგუნეეელი ტრაგიზმით აღსავსე თავისი ოპერების ლიბრეტოებს თეითონეე ნერდა. ხსენებული კამოკეკეეის შესავალში ეაგნერი აღნაგდებს, რომ ძველმა ბერძნებმა უამრავი სიძნელე გადალახეს ხელოვნებაში, „ადამიანური სილამაზისა და ღვთაებრივი სიდიადის ყველაზე მაღალ გამოხატულებას მიაღნიეს". ასეთი განმაზოგადებელი მეხედველობა განუხრელად გასდევს ეაგნერის ნააზრეკის ბნყობრ ფდინარეებს.

ნამდვილი განძია უგანათლებულესი იტალიელი სნეველოს, პასკუალე ეიღარის ვეებერთელი ორტომეული — „ჯიროლამო სავონაროლა და მისი დრო", რომელიც ასევე სანკტ-პეტერბურგში 1913 ნელს ორის გამოცემეული და უძლეის ავტორის მიბაგშვებიც, საშინელ დღეში ჩაყარო შეძლებულთა ფენები, შეადგინა მმართველთის მისეული კოდექსი. დაუნდობლობას იჩენდა, მონინაალემდეგეთა დახოცვისაკენაც ეეწოდა ხალხს, მაგრამ ამდენი აღარ დასცალდა, შეიპყრეს და სავალალოდ დამთავრა სიცოცხეე. ნამებიდან დიდი ხნის მერე, როგორც ხდება ხოლმე, ნმინდანად შერაცეეს. ისეთი, ყოველგვარი სიამის აღმკეეთი ასკეტიზმი, უკიდურესი შეზზეუდეები, რის დამკვიდრებასაც იგი ცდილობდა, დედამინაზე ვერასაგზით ვერ განხორციელდება.

მე ვერ გავყეები გრანდიოზეული ორტომეულის პერიპეტიებს, მაგრამ ცალკე უნდა გამოვყო პირველი ნიგნის მესამე და მეოთხე თავები, სადაც ლორენცო მედიჩის ქმედებებსა და მისი დროის ფლორენციელებზეა საუბარი. ზუსტადაა დახასიათებული, პორტრეტულადაა ალნერილი, უნიჭიერესი და ამდენადვე ვერაგი ლორენცო, ეინაც უამრავი ადამიანი გაალატაკა, გააუბედურა, მიზნის მისაღნეეად, მკვლელობასაც (მონამვლა) არ ერიდებოდა, მაგრამ თუ ვინმეს გულის მოგებას გადაწყვეტდა, გონიერებითა და მოენილი ენით სამუდამოდ ხიბლავდა, უხე ქეელმოქმედებასაც იჩენდა.

ცენტრალურ ფიგურად გვეელინება ნიკოლა�-ნიზმის ერთი უდიდესი ადეპტთაგანი, ფლორენციის აკადემიის დამაარსებელი მარსილიო ფიჩინი (1433-1499). რომელმაც პლატონისა და სხეა ბერნალური მოაზროვნეების ნაშრომები თარგმნა. მის ლექციებზე დასასწრებად და მოსასმენად მთელი ევროპიდან მოემურბოდნენ ახალგაზზრეები. ფიჩინი და ფლორენციელი ფილოსოფოსთა უმრავლესობა პლატონის მიმდევრები იყვნენ და მის შეხედულებებს ემყარებოდნენ, როცა ალნინაგდნენ -ბუნება ღმერთის ქმნილებაა და იგი დიდად ალემატება ყოველივეს, რაც ადამიანის ხელითაა გაკეთებული. მარსილიო ფიჩინი უკიდურესად დაპირისპირებულთა შეერთებას ლამობდა და იმასაც ამტკიცებდა, პლატონისა და არისტოტელეს მოძღვრებებს შორის არავითარი გაბსხვავება არ არსონ. მარსილიო ფიჩინო ეთაყვანებოდა ბინერ სილამაზეს, მშეენიერებას (მასზე ბევრად ადრე ამაზე უარს არ ამბობდა ჩვენი უდიდესი საკაკეეანო მოლვაწე გრიგოლ ხანძთელი), ამტკიცებდა, რომ ეს იყო „საყოველთაო რელიგიისკენ" მიმავალი სავეტური.

უადრესად მიმზიდველი ენთ დაწერილ პასუუალე ეელაარის ნაშრომს ზნიშენელოვნებას მატებს ნიგნის ბოლოში დართული საეონაროოელს პრიალი ნერილები და მეელეკრანთი აღსაესე ქადაგებანი. სინანულოთი მინდა დავსძინო — ჩვენს აღრეულ, დაუღაგებელ დროში ასეთი გაკანონსანა და სინერძის ნიგნები აღარ ინერება და საკმეთა, მომავალნიკა დაინერის.

ჩემი ბიბლიოთეკის ერთ-ერთი სამდიდრეა ნაადგილად გარდაცვლილი უნიჭიერესი ალმოსაალეთამეცნიერის, ბორის ტურაევის (1868-1920) ფუნდამენტური ნაშრომი „ძველი ალმოსავლეთის ისტორია". იგი რამდენნამდე დაზიანებულია, აკლია სატიტულო ფურცელი, რის გამოც, გამოცემის ნელი ვერ დავადგინე, მაგრამ აშკარაა, რელოუეიიამდეი დაბეჭდილი სანქტ-პეტერბურგი. მისეეე „ეგიპტის ისტორია" (ტომი I) მოსკოვის ბუკინისტურ მალაზიაში მეკვიანნე (20. 05. 1986). ნიგნს ნამძლეკარებული აქვს გამომცემლობის ნინათმეა, სადაც აღნინაწერია, რომ აკადემიკოსი ბორის ტურაევი პეტერბურგადადან მოსკოვში 1920 ნლის ივნისში უკანასკნელად ჩასულა ამ ნიგნის კორექტურის ნასაკითხად, ულაპარაკია სამმამალო გეგმებზე. ერთი თვის შემდეგ კი მოსულა სამნუხარო ცნობა მის გარდაცვალებზე. ბორის ტურაევეს დიდად აფასებდა ჩემი სიყრმის მეგობარი, სახელოვანი ასირიოლოგი, ბიბლიის უუბარი მცოდნე და ასეთივე ფილკლორისტი, მთარგმნელი, დამეგენილი ლიტერატურონი და ამასთანავე დაუცხრომელი ბიბლიოფილი ზურაბ კიკნაძე. ზურაბს გამოქვეყნებული აქვს მშეენიერი ესსე თბილისის ცნობილ ბუკინისტებზე, რითაც მათ ეეაწერს კუთვნილი პატივი მიაგო.

ფილოსოფიისადმი ყმანვილობიდანვე დაუოკებელ ლტოლვას ვიერნენი, სიბრძნის ამ უმნიშვნელოვანესი დარგის გამორჩეულ ნიგნებს ყოველთვის სიამოვნებით ვიეენი, ვკითხულობდი ძველ და ახალ გამოცემებს, აბჯერად მინდა ვგახსენო ავსტრიის უნივერსიტეტის პროფესორის, თეოფილურ გომპერიის ორტომიანი ნაშრომი „ბერძნები მოაზროვნენნ", რომელიც საბედისნერო, კულტურის დამამხობელ რეკოლუციამდე, 1916 ნელს გამოიცა სანქტ-პეტერბურგში. ნიგნის უმთავრესი ღირსება ის გახლავთ, რომ ანტიკური ფილოსოფია განხილულია პოეზიასთან, მითოლოგიასთან, ისტორიასთან და თანამეცნიერებასთან მჭიდრო კავშირში.

დიდად გავიხარე, როცა 1982 ნლის თებერვალში, ბედნერი შემთხვევის წყალობით, ნაცნობი ბუკინისტისგან ვიყიდე მსოფლიო მნიშვნელობის პაპაროლოგის, უთვალსაჩინოესი კლასიკური ფილოლოგის, ანტიკური პოეზიის რუსულად უზადოდ მთარგმნელის, გრიგოლ ნერეთლის ფასდაუდებელი, ხუთასგვერდიანი მონოგრაფია „ბერძნული ახალი კომედიები". ნიგნი გამოცემულია 1914 ნელს, ქალაქ იურიეევში (ტარტუში), რომლის უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში, კაილერის გამგეეე იგი იყო. ივანე ჯავახიშვილის მონვეეეთი, თბილისის უნივერსიტეტში გადმოსულს, ალარ დასცალდა, მმობელი ერის სამსახურში ბოლოზდე დაეხარჯა თავისი უზარმაზარი ცოდნა და უბადლო ნიჭი, ნითელმა ჯალათებმა 1938 ნელს ჩეკას ჯურღმლეში მოაშთეს.

გამოკეკეეეეაში მისაპაინი გულმოდგინეობით არის განხილული ათრეკაში ალმოჩენილი, პაპირუსებუნ შემორჩენილი მენანდრეს მანამდე უცნობი ხუთი კომედიის ნაწყვეტები. „კაირის კოდექსად" სახელდებეეი, ეეროპუეო მეცნიერთა მიერ გამოცემეეი ეეკ ამ ფრაგმენტების გრიგოლ ნერეთელეს სულს ეედგამს, აკიცდნეტს, დანაკელელეებუულ ადგილებს ეეუეეეგმავ აელიოთი აღადგენს და განსაკეეეფრებელი სილამაზის გამლილიანებუნ ხეერათ ნარმოგვიდგენს.

გრიგოლ ნერეთლის ამ უოეეეიათეეი ნმ

▶▶ გაგრძელება გვ-4 გვ.

წიგნი და მწერალი

ცნობილ პოეტს, ესეისტსა და მკვლევარს — **ემზარ კვიტაიშვილს** ნიგნებსა და ბიბლიოთეკებზე სასაუბროდ მოვმართეთ. მრავალი პოეტური კრებულისა და ათეულობით ლიტერატურათმეცოდნეობითი ნაშრომის ავტორმა სიამოვნებით უპასუხა კითხვებს. როგორც ცნობილნელი იყო, ინტერვიუ საინტერესო და მრავალფეროვანი გამოვიდა.

▶▶ თავადი ბეკერიდაკ

ნოგრაფიის ნაკითხვამ აღრე ეხი ბიდ გამოუთქმელი სიამოვნება მომგვარა და იმდენად მოეგარა, რა ნიგნიც არ უნდა შემომძალოლიონ სამგაიეროდ, არაფერით არ გაეკეკი.

ოფეთ ი0ეთი ნიგნებშია გამოსარკვევი 2001 ნელს კვლავ ბუკინისტურ მაღაზიაში შემენალი უგანათვალუნელი ინგლისელი ესთეტის, არისტოკრატულად, დაბეგნილი ხელოვნებათმცოდნის, ასეთივე ლიტერატორის, ოსკარ უაილდის თანამეგზაურის, უოლტერ პატერის (1839-1894) ესეებისა და პარიზულ ქმნილებების კრებული „წარმოსახვითი პორტრეტები" (მოსკოვი, 1916, კ.ფ. ნეკრასოვის გამოცემა). კრებულს დიერთვის მთარგმნელის, საზუკარგრეთ, ემიგრაციაში ნასული, გასაოცარად ნიჭიერი გამმასნათლეელის, ბაველ მურატოვის ძალზე ღრმა, აღმოფრთოვანებელი ნინასტყვაობა.

არ შემიძლია არ აღვნიშნო, რომ მშვენიერი, გარეგნულად სასიამოვნო გამოცემა ჩვენი გამოჩენილი მწერლისა და ერუდიტის, ბატონ დემნა ზენგელაიას ნაქონია. ლემრის ვუმადელი, რადგან იგი ჩემს ხელში აღიმოჩნდა, უკვალოდ არ დაიკარგა. ეტყობა, მისი გარდაცვალების შემდეგ, განსვენებულის ოჯახის ნევრებმა, გასაჭირის გამო გაყიდეს, რაც დღევანდელ ყოფაში, საკმაოდ ხშირად ხდება.

მანამდე ეს იმეითი ნიგნი ბიბლიოთმანის, ვინმე ა. კარინინის საკუთრება ყოფილა (მინახავს მისი სხვა ძველი, მდიდრულად გამოცემული ნიგნებიც): ყდაზე, შიგნიდან, დაკრული ამ პიროვნების ერთ-ერთი მოხდენილი ექსლიბრისი.

მაქეს ერთი ძველი, ძნელად გასაძებელი ნიგნიც, თეატრმცოდნე, თავის პროფესიაში გვარნინად ჩაბედული მსახიობის, კონსტანტინ მოკალშვესკის (პოლონელი უნდა იყოს) დაწერილი - „ოტალიელი კომედიანტების თეატრი". მას ცოტა უცნაური ისტორია აქეს. პირველი ნანილი 1914 ნელს უნდა დასტამბულიყო, მაგრამ ავტორი სასნრაფოდ პირველ მსოფლიო ომში გაუწვეეთით და მხოლოდ ომიდან დაბრუნების მეშდეგ, 1917 ნელს, შეძლო პატერარადში თავისი ნაშრომის გამოცემა. 1917 ნლის 12 ნოემბრით დათარიღებული მოკლე ცნობა გამომცემლობის თავმეიგე ჩაუნენებია. გამზადებულ მეორე ნანილს რა ბედი ენია, ჩემთვის უცნობია, დასანანი იქნება, თუ დაიკარგა.

ნიგნში სხარბად, ოსტატურადაა დახასიათებული სანელგანძოქმელი იტალიური თეატრის კომედიური ნიღბები, მათი ძველი, სანაკებოდ განმასხარებელები. ილუსტრაციისთვის უნდადაა გამოყენებული სადგეკვეშ მოპოვებული სპეციუეშმი ექსანინანები, რაც უნიკალურ გამოცემას მიმზიდველობას მატებს.

შემეძლო, ნლების განმავლობაში შეძენილი თუ მოპოვებული ნიგნების სია გამეგრძელებინა. მაგრამ რაც ოიქცა, ისიც საკმარისია, მხოლოდ ოროდ მნიშვნელოვან ნიგნს დავასახელებ: ანტონ ნაგროიეის (ნატროშვილის) „მეხეთა და მსი ტაძარი სეტიკოოეელი" (1901) და ბაელე ინგოროო

წიგნი და მწერალი

▶▶ ᲗᲔᲛᲣᲠᲘ ᲑᲔᲠᲫᲔᲜᲘᲫᲔ

ნაოსან ატაცებულმა გეთხრა - ჟაკანის ტყვია რომ მესროლონ ტკერდში, ვერ გამბერეტყასო. დავინტერესდით, "ამნაირი რა ჯავშანი ჰქონდა ადარტეფი. ქაშეეთის ეკლესიისკენ ნაგვიყანა და უბიდან ოთხად გაკეცილი თეთრი ფუოცლები დაადარინა. დამოუკიდებლობის ნლებში გამოშვაულ სამხაორობო გაზეთ „საქართველოდან" (ის გაზეთი არეულ დროში კარგი ხარისხის თხელ ქაღალდზე იბეჭდებოდა) ზუმად მეტანილი მაკრატლით გრიგოლ რობაქიძის ნერილები ამოიჭრა ეაუბას პოეზიისა და ჩვენი სამშობლოს ისტორიაში ყველაზე სამარცხვინო ამბავზე - წინამორში ილიას შემზარავ მკვლელობაზე. ამის მხილველნი გოოცეტუნები დაიჭრნი, ვუსაყვედურეთ, ეს არ უნდა გექნაო, მაგრამ იმ ამონაჭრების დაზნიანებულ და დამახინჯებულ კომპლექტში რალას დავაბრნენდით. ასეთ შეუფარნრებელ საქციელს ალბათ სხეებიც სჩადიოფენენ.

ისიც გამგიკა და არა მგონია, მონაჭორი იყოს, რომ ოთხშოყდაკაიანი ნლების უმრართავი ქაოსის დროს ვიღაც უნამუსოკაბმა არეულობით ისარგებლეს, ჩვენი სათუთად მოსაფლელი საფარო ყაზაღრად გაძარცვეს, ძეირფასი გამოცვეტეი, ალბოჭმები გაიტაცეს და გაყოფეს.

უარესი ველერროა, ბოროგტება ჩაიდინა ნაცვეის ხელისფფლებამ მწერალთა საახლოს გეგმიერი დარეეის დროს - პირნმინდად გაიპარტახა ივეაერი საკმაოდ მდიდარი ბიბლიოთეკა, სადაც გვემსაზერეობდნენ სპეტაკი, უსაბოოსნები ადამიანები ფლფ ჩიკვიიე და ლაური დათიაშვილი, ხოლო გამეგე იყო ჩვენი უხუცესი ლიტერატორი, მწერალთა კავშირის ამაგდარი მეამანაინე რევაზ კეკერეფჩხლაძე. იატაკზე იყო დაყრილი, განადგურდა მთელი პერიოდიკა, ნლობით ნაგროვები და დაბარისებეული ჟურნალ-გაზეთები, დაიკარგა უნიკალური ნიგნები.

უკანასკნელად საზლაოგარეთ 1989 ნლის გაზაფხულზე, ჩემს უახლოეს მეგობართან, სამოციანელთა უძლიერსი თაობის მშვენებასთან, პოეტ გივი გეგეკორთან ერთად ვიყავი, მოვინახულეთ დანკრიალებული ფიზეთი. განსაკუთრებით მოგვეწონა ინდეალური მოვლილი და ნათელ დარაბაზებში განთავსებული ბიბლიოთეკები, მკოთხეეთა შესაფერი ინტერეესი. ცნობილია, რომ ეეროპის ბევრ მონნინვე ქეეყანაში, სადაც სახელმნიფოსაგან მხარდაჭერილი ბიბლიოთეკები იძენენ ახალგამოცემულ ნიგნებს, მნერლებს ბრარაფისა და ჰპნორარის პრობლემა არ აქვთ, რასაც მხოლოდ უნდა მიეესალმოთ და მიეგბაოთ. საუსრეკელი იქნებოდა, კულტურის სამინისტროში აზნეკაენარგიის შესაბამის ცენტრებში მიავლინონ საბიბლიოთეკო საქმის სანდო მცოდნენი, მათი სარეკომენის მომეცემი, ნაყოფიერი გამოცდილება რომ ჩვენთან გადმოინერგოს.

ჩვენნი სავალალოდ, დღეეანდელ საქართველოში ნიგნიერება, ნაკითხობა შემაშფოთებლად დაქვეითებულია, რაც განსაკუთრებით გამოკვეთილად უმაღლეს სასწავლეებლთა მისაღებ გამოცდებზე აშკარავდება. ეს ბევრნლიდან განსპირობა ნაცვმოძრაობის მმართველობის ნლებში განათლების სისტემის მოშლამ, რისი განხორციელებაც გარეფან იმართებოდა... ყოველივეს გამოსწორებას დიდი დრო დაჭირდება. საერთო ძალისხმევით, ყველაფერი უნდა ეიღონთო, რათა ჩვენი ახალგაზრდობა ორგორმე ნიგნისკენ მივაბრუნოთ. ამ საქეეეენ საკმაში საფარო და სხვა ბიბლიოთეკებს უმნიშვნეელოვანესი როლი ეკისრებათ. დასაბული შეკითხეების ირგვლივ კიდევ ბეკრის თქმა შეიძლებოდა, მაგრამ ძექეთნინ საუბარი ისედაც გაგრძარეძედა. ზოგი რამ სამომავლოდ გადავდოთ.

ᲘᲚᲐᲨᲕᲘᲚᲘ
ᲛᲐᲘᲐ ᲛᲘᲥᲐᲒᲠᲘᲫᲔ

ᲛᲘᲓᲘᲡ ᲡᲐᲜᲐᲮᲐᲕᲘ

საქართველოში უფეხბურთოოდ ცხოვრება დასარულდა. მუდამ დამარცხებულნია და ნარუმატებელის მეტნალტტები მოვიმორეთ. 2024 ნლეი 26 მარტს ერთა ლიგის საკვალიფიკაციო ეტბანის ფინალში ჩვენმა ნაკრებმა პენალტების სერიაში საბერძნეთი დაამარცხა და ისტორიაში პირველად გავედით ევროპის ჩემპიონატის ჯგუფურ ეტბაშე. თამაში ბორის პაიჭაძის სახელობის დინამო არენაზე ჩაატარა, გამარჯვეეეის ალნიშვნა სტადიონიდანვე დაინყო და მერე მთელ ქალაქს მოედო. მთელმა ქეეყანამ ვიგრძენით ფეხბურთის ძალა. გამარჯვეეეინი გამონნეეული სიამაყის, სიხარულისა და ბედნიერების დღეეებმა გაგვიერთიანა და კიდევ ერთხელ შეგვახსენა, რომ გერმნეკ

ის ცნობილი სიტყვები ტყუილად არ გენერნა.

საბერძნეეთთან თამაშში გამარჯვეეეა კომფენტატორმა გიგა გვეწეცაძემ ამ სიმღერის ტექსტით მოგვეელოცა, რომელიც ითხოვსს „დინამოს" პირველი სსრკ ჩემპიონატის მოგების შემდეგ შეიქმნა: „არის, ასრულდა ოცნება, არის, ასრულდა მიზანი!"

ევროპის ჩემპიონატზეეე ჩვენი ნაკრების თამაშებზე, საბერძნეთთან მაგჩის მსგავსად, ეეა თვალაბეიმეილი და გიგა გვეწეაძე კომენტატორობდნენ. მათთან ერთად განეიცადეეი ჩვენი გუნდის ნარმატება, ხოლო გიგა გვეწეაძის პორტეეალასაესთან ნათქვამმა ფრაზაზმ სამოდამოდ დაიპყრო ჩვენი გულები, შეიძლება იმიტომაც, რომ ყველა ქართველმა საკუთარი გულის ამოძახ�ნათვალა. ეს ფრაზა „„მიდის სანანაბავად!" (ესე იგი, მსაჯი მიდის VAR-ის სანაბავად, რათა დარნმუნდეს, რომ ქართველების სსარგებლად ნამდვილად უნდა დანიშნის გადამწყვეტი პენალტი) — ნიგნად იქცა და საფეხბურთო ლიტერატურის მოყვარულთა თაორიგზე დაიდო ბინა.

ნიგნში გადმოეეეეთია ქართული ფეხბურთის ისტორია — როგორ დავინყეთ და როგორ მოვედით ევროპის ჩემპიონატამდე. საქართველოს ნაკრების მეტოქეეეები ეეროპის ჩემპიონატზე „დინამო" თბილისის ამ ქეეყნების ნარმომადგენელ მეტოქეე გუნდდებთან პარალელურად არის გაანხილული, რასაც თან ერთვის ძველი თუ თანამედროვე ქართველი ფეხბურთელების უნდი ფოტომასალა. ავტორი არაერთგან ხაზგასმით ამბობს, რომ იმდროინდელი „დინამო" საქართველოს ნაკრები იყო და რომ საქართველო, როგორც საფეხბურთო ქეეყანა, სსორეულ მაშინ დაიწყო. ეფიქრობ, ამ აზრს ყველა გაიზიარებს. ის, რაც ცოტა ხნის ნინ მოხდა, ნამდვილად არ იყო მეემთხვეეეთი და უსაფუძველო. საქართველოს ნაკრები დებიუტანაზეი იყო, მაგრამ ქართველ ფეხბურთელებს არაერთხელ უთამაშიათ ევროპის ჩემპიონატზე, გოლებიც გუუგბნიათ და 1960 ნლის ევროპის ჩემპიონებიც გამხდარნან, თუმცაღა საბჭოთა კავშირის — „ძალადან ერთიანი ქეეყნის" შემადგენლობაში. 1981 ნელს კი „დინამომ" ევროპული ტიტული — თასების მფლობელთა თასი მოიპოვა. მთავარი პარალელი მეც ის მგონია, რომ 1981 ნელსაც და 2024 ნელსაც გადამწყვეტი გოლი საქართველოს დაკარგული მინის — აფხაზეთის შეიოქმნა გიიტანეს — მაშინ ვიტალი დარასელიამ და ახლა ნიკა კეკეეეეკიორმა.

ნიგნში ასევე გადმოცემეთია ავტორის პირეეეი ემოციები და მთაბეეეფილებები ევროპის ჩემპიონატზე. საქართველოს ნაკრების მეხეეფრების ნუთობრეი განხილეეა კი კიდევ ერთხელ გვაპრუნებს იფნისის იმ დღეებში, მხოლოდ ფეხბურთიოთ რომ ვცხოვრობდით.

გიგა გვეწეაძეს არც ის ფეხბურთელები ავინყდება, რომლებმაც თავიანთი ნელილი მეიტანეს ნაკრების ბოლოდროინდელ წარმატებამი, მაგრამ, სხეადასხვა მიზეზის გამო, ნაკრებში ვეღარ მოხვდნენ. განსაკუთრებით აღნიშნულია ჯაბა კანკავა ალ ოლეა ნაკრებში, რომელიც 10 ნელი აბარებდა კაიტნის სამკალიოს. რადგან შეალაქებინა აღნეეეს, სადაც მშვიდობის ქეეჩები და გამზორები არსებობს. იმგას. ომმა მეეელელ და ძმა ნაარფეი, მეეელეს დაღუპვის დღეეს მისი მოქმოფილი ნინდები ეეცვიეორეკი კეკეელიე ცხადად ნარმოგადგენინებს ომის საბრნელებას და ომგამოელილი ადამიანების ტკეეელს, მათ მოეუფეეტელ ჭრილობებს, მთელი ცხოვრება რომ მიეეეებათ. „ჯაბა კი ადეზზეთიდან ფუტერზე გადეიდა — „დეეეენთა უღელტეხილზე" (ტეერამ ოდიშპარა). ჭეეტერგამოელილ დეეენ-

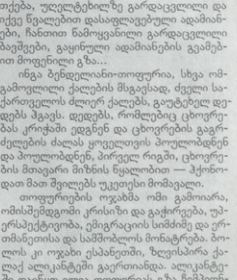

ლი ქალების Via Dolorosa-ს ამბები სულისშემძვრელია: ბავშვებთან და ორსული ქალებით გადადესეეეული ვერტმფრენის ავეიეეეე

ლიბროკუბიკულარისტის შთანაწერები

ნარკვევებივით დაწყებული ესოფისა

არცთუ იმეცოდნე ნინანის გარეკანის დიზაინი ასოტიკე მონანილეობენ ამა თოე ინ ფორმით. შეთხლეტა ეს ავტორის გაარსახელოს გრაფიკული გამამამუნა იყოს ან ნინის სათაურის შემადგენელი ასოების მხატვრული გადაწყვეტა.

ისეც ხდება, რომ ნიგნის სათაური სხვადასხვა ავტორს ერთსა და იმავე გადაწყვეტისაკენ უბიძგებს.

მე ხელს მაკავს ელადიმირ ვისოკიკის ლექსების ორი სხვადასხვა გამოცემა. ეს გასაკვეთი მისი ცხოობილი და ბევრი მნიშვნელოვანი კრებული „ნერეი". ორივე 1988 წელსა გამოცემული. პირველი — მოსკოვში, გამომცემლობა „სოფრონენკოს" მიერ, მეორე კი — ალმა-ატაში, გამომცემლობა „ონერის" მიერ.

ერთიცა და მეორეც ფაქტობრივად 1981 წლის გამოცემის იმეორეს. ეს ვისოკიკის ლექსების პირველი ოფიციალური კრებული იყო. 129-ლექსიანი. დაბეჭდილს ვისოკკის ნერეები მისი ლექსების ციკლის გამოცემლობით. ეს ნიგნიც ავტორის გარდაცვლებიდან ორი წლის შემდეგ გამოიყო და ფიდი ალიოტაკი გამონერია. ნიგნი 55 ათას ეგზემპლარად დაიბეჭდა და იმთავითვე ძნელი საძნეველი იყო. მახალი და 40 კაპეკ ღირდა, მაგრამ ამ ბაზაზეც 200 მანეთად ყიდულობდა. ეს 200 მანეთი მაშინ გაზეთის ლიტერუშაკის ორი თვის ხელფასი გახლდათ. ამ კრებულსა და მის მნიშვნელობაზე ბევრია საღაპარაკო, მაგრამ ეს მერე — სხვა თხანანერში.

ახლა კი ამ ორი კრებულის მხოლოდ ყდებზე მოგახსენებთ.

„სოფრიმენკოს" ყდის დიზაინი ნოსკოველ ილუსტრატორს ელადიმირ ვაგინს ეკუთვნის. მის მიერ ამ ყმაწვილებული დაწყებული ნერეგბიეთი დაწყვეტილი ასოები მას შემდეგ მრავალ გამოცემაში უცვლელად გადაედვა ნიგნის გარეკანზე. იცვლებოდა გარეკანისა თუ ყდის ფერი, ხოლო ეს ნერეგბიეთი ნაგრძალებული და დაწყვეტილი ასოები უცვლელი რჩებოდა.

ალმა-ატის გამოცემაში კი, თუმცა პრინციპი იგივეა, მხატვარმა ავტორის სახელი და გვარი ამოგლეფა ტექსტის საერთო ნესრიგიდან და ერთადერთი ასო E დაწყვეტა დაწყვეტილი ნერეგბიეთით.

ალმაატური გამოცემის დიზაინი ეკუთვნის მხატვარ ელენა სელიანოვას.

ნერეგბიეთად დაწყვეტილი ასოები ორივე დიზაინის მთავარი ელემენტია და იგი ნიგნს, მის გარეკანს თითქოს დამატებით განზომილებას სძენს, უფრო რელიეფურსა და მეტყველს ხდის, უფრო ზუსტად ასახავს ამს სიტყვის არსს, ეიდერ ოთხი უბრალო ასო.

დიახ, დიზაინი განსხვავებულია, მაგრამ იდეა — ნერეგბიეთად დაწყვეტილი ასო, ელადიმერ ვაგინს ზედ ეკუთვნოდა. ჩვენ კი ისევ დაგვრჩენია, რომ ნიგნის ნაუკითხავად მეეძახოთ: ეი, სათაურის გაფორმება!

P.S. ეს საკმაოდ ძველი შთანაწერია. მოგვიანებით კი, ჩემი ბიბლიოგრაფიული ინფორმაციებისას ანდერეი ეფიმენკოს ნიგნს გადავაწყეი. „ნიგნს „ცდუნეს" ჰქვია. ასოები ანეკა დაწყვეტილია, მაგრამ აკ არა ნიგნის სათაურის, არამედ ავტორის გვარისა და სახელის ასოები დაწყვეტილით დაწყვეტელი ნერეგბიეთი. ნიგნის მაგვარია ცხობილი ოენი ნიგნის ილუსტრატორი ელადიმირ ბეჭვედეეი, გამომცემლობა „სოვეტსკი პისატელის" მოგარი მაგვარი. ეიმნენეცსკის ეს ნიგნი ნოსკოველ ელადიმირ ბეჭვედეეი, გამომცემლობა „სოვეტსკი პისატელის" გამოსცა 1979 წელს. ასე რომ, დაწყვეტილი ასოების იდეა შეიძლება სულაც ელადიმირ მეფვედეეისა იყოს, თუმცა იგი უფრო მნიშვარსაზრიგად ეისოკკის ნიგნის სათაურს მოერგო. ახლა ამას ასე დარნმენეთ ეკლარ ეიგეეი — შეიძლება მამაძეეეკ გამოიყენეს „ნერეგული ასოები" ნიგნის დიზაინში. ჯერჯერობით კი, ჩემი ცოდნით, ბიელეოლა ელადიმირ მეფვედეეის ეკუთვნის.

ხელიგნერიის და უბალოესი ესოფოაეძის

ჩკალოვის სახელი სახელზე მეტია! ვალერი ჩკალოვი — საქეეყნოდ ცხობილი მფრინველი გამომცდელი, ბრიგადელის ეეენერი. ალი, სამბოთა კიებრის გმირი, ოოგზოს ლენინის ორდენოსანი. სახელი გამოეტანა თავისი დაუშეებელი მრავალსაათიანი ცასლინის მარმრაგით" მოსკო

ქეთევან შენგელია

* * *

მოდის ყვირილა და
გულნასული ყვავილი მოაქვს
ტალღას პატარა. . .
მზეა დილიდან,
შენ ხომ არ გახსოვს როდის აშენდა
ზედა საქარა?!
მოდის ყვირილი და
ტაძრის ახლოს,
„ლოცვანის" კითხულობს
ზოგჯერ ყმაწვილი.
სანთელი,
ბიჭი,
მდინარე,
ბორკვი -
ჩემი სამშობლოს ერთი ნაწილი.

აბარაჯზე

მაინც ჩამდგარა ქარი ავყია,
მინყდა ფეხის ხმაც, სუნთქვაც,
ჩურჩულიც,
დაუნდობელი და ამაყია,
ეს სიმარტოვე — თეთრი ურჩხული.

იტირეს, ღრუბელს რა უნდა მეტი?!
ნისლებმა მთები ისევ დამპალეს,
ვზიავ და ვფიქრობ: ვინ იცის ბედი,
როგორ გამითხრის გულში სამარეს.

ეგვიპტის ფერხული

დამლოგინებენ ცხელ მინაში ენები
ქართა...
იქ ფარაონების თვლებით მორთულ სამოსს
აცმევენ,
ეგვიპტის ძეო, ვიდრე განსჯი მმყუანსს და
მართალს,
ჩიტი აკენკავს მზის სხივების შუქის
ნაცვლად.
ზის ენნატონი ნეფერტიტის პირისპირ
მშვიდად,
თავზე დაპნაოის ცეცხლის დისკო
ხელებძლიერი
და ბზნიავს იგი, მიზეიმე, მრავალხელება,
ფარაონისთვის ბეთრუფაგას მკაცრი იერი.
ჩიტო, შენსავით უძლური ვარ, დროთა
ფერხულში,
დამშლიგინებენ ცხელ მინაში ენები ქართა
და მე კი არა, ნარმავალი არის ყოველი,
რჩება ამბავი... ეამთა წესი ყველაფერს
მართავს.

თბილისელ მეთევზეს

ჩასაცქერი ქვევეთან ფერად ტიტვივას,
ზიხარ მტკვრის პირას, ირხევა ნყალი,
ანკესი ხელში ისე გიჭირავს,
არ გენაღვლება ნვიმა და ქარი...
მაინტერესებს რას ფიქრობ ნეტავ?
ანდა რას ეჩრი თევზებს პანიებს?!
აი, შეირხა ტიტვივი ქვევით
და ჯოხი მარჯვედან ზევით ასწიე!
ძუის საკიდზე ქანაობს თევზი,
ბულბულნყვლილობის მსგავსად ანსაკი,
ეს ბეთრუფაგას ანსაკი
ეაეეე

შემთვრალი ინფელიგენციის ნახევარმონოლოგი

(ვეფერესა და ეერეთა ჭიქების შორის და ცოცა ეერეთა)

ციალიდან – „საქართველო – XX საუკუნე"

დავით გუჯაბიძე

ახლა, ვინ დამაჯერებს, რომ ეს გეორგინეიანები ყველა საათიოდ იცნობდა ბერ ჩოკა კოსტიკაზს, ან თუნდაც ერთხელ მაინც ყოფილიყო მასთან ნაალაპარაკევი, მაგრამ ეს ეი იყო, რომ ოდესღაც ძალიან ბევრმა ადამიანმა გაუღერებელად განიკაცდა: გაუკეზრებლად, მაგრამ ქუდებიანერად; მომავალი უზენაესერებების ბიძის რეალური გაგება იყო. ერთი ეარ ბაბალის რაღაც ბეღელში ეიერი ისსმინენ, მე მეორნი, ის ეიერი ეპოქა დაუმეტრონ...

„ეგეთ ბიძაზე ელასები ოფიციალურად ეზეთ ეარ ეეეეთ, ეზეთ ეარ ეეეეთ, ეზეთ ეარ ეეეეთ,

ასეთი უწყინარი ჭკუის კაცი იყო, აბა...

რომ ვერ გვიპოვნეს - ნავიდნენ.

მოკლედ, არ მოხდა ის ამბავი, რისთვისაც ავედით... და კიდევ კარგი, რომ უფიცები ამ ამბის ნახვას ამარნდა... ამას ახლა ვამბობ, თორემ მაშინ... ისეთი იყო- მეთქი, ხომ ვთქვი, არა? კი, ისტერია იყო,

ნავიდოთ-მეთქი, ვუთხარი კამერას დი გამოფფრთხდით ჩვენი სამალაყიდან; სიცივისგან აკანკალებულები ჩამოვეფეთ ეკლესიასთან, გავფართეთ სამორიკეს დფდა-ნოგარაში შეეხედეთ: დამფდარა ეს ჩვენი მომავალი პარლამენტარი მილიციელებთან ერთად, გაზეთზე გაფფლათ პატარა ჯორ-მარილი — ძეხვით და ლიკანით, და სვამენ!

ჩვენს შესვლაზე მილიციელი ცოტა შეფრთხნენს, მაგრამ ამ „ეგენმა" გაბარებულმა მემოგვეკინა - „სადა ხართ, ბიჭებო, ამდენ ხანს, მეგონა აღარ ამოხვიდოფდით!"...

გავეთქით, აზრზე მოვედით, მრავ კოსტავას შესანდოფბარი

მხატვარი ია.ბრ ნიკოლაძე

ფთქვით და - უკეკე ფილის ექვსი საათი იწყებოდა - ზამოვეედთ...

ისე თენდებოდა, ზღაპარივითა... მოლოშაანელი იყო და ნელნელა ამოფფილდა სიბნელეფდან თბილისი. გინახავთ განფიანდი მთანმფდიდან? მეც არ მნახავს... და მერეც ალარ მიხახავს.

მოლიციელმა გამოგვაცილეს - სიონამდეე ჩამოგვყყმენ, რაკი უკეკე აქ იყო გადმოსვენებული კოსტავას ცხეცარი; სახლთები ერთად დავეუნთეთ - მილიციელებმა, კამერიანმა ბიფმა და მე.

მეორე დღეს იყო გრანდიოზული დაკრძალვა... დიდი, სახალხო, საზეიმო ბლოვა...

- რა ბრანდეთი ბატონო ჯენ... არ მისმენდით?

ეგ არაფერი...

ის კი არა, ძალიან კარგი, რომ არ მისმენდეთ...

კიდევ კარგი რომ არ მისმენდით....

ოღლოდ... ინ, თუ შეიძლება, ბატერ მოსცდა ჯა, ჩვენს პარტბინორიალს, ბატონ ვერმეერთან პირადად წარმადგიხეთ, ძალიან ბედნიერი დდგიჩენთით... „ოდერნდეთ ხომ არ იენეგმა?.. არა ხომ?

დიახ.... Yes, Mr. Vermeer, I'm so happy to meet you. Please, tell me, who is Vermeer for you?...

Sorry?... Aah, really...

You are Vermeer, Mr. Vermmeer... You are Vermeer... indeed...

Very pleased, Mr. Vermeer, very pleased,

და ამასთანავე, Zehr angenehm... Enshante.... Encantada.... Va bene... და სხ ეიმდეგ...

(მისტერ ვერმეერ, ბედნიერი ვარ ბედნიერი გაცნობით; მეთბარითო, ვიმ არის თქვენთვის ვერმეერი?... როგორ ბრძანდეთ?... ააა, რასაკვირველია! თვითონ თქვენა ხართ ვერმეერი, მისტერ ვერმეერ... ძალიან სასიამოვნოა (ინგლისურად), ძალიან სასიამოვნოა (გერმანულად), ძალიან სასიამოვნოა (ფრანგულად), ძალიან სასიამოვნოა (ესპანურად), ძალიან კარგი (იტალიურად))

არა, არა, ბატონო ჯენ... გმადლობთ, ყველაფერი რიგზეა, კარგად ვარ... გმადლობთ... ბაგრამ, მე ახლა უნდა დადგმმეფდოზოთ..., გმადლობთ და ....

დაააა, ბატონო ჯენერი კიდევ ერთხელ მინდა გითხრათ, მშვენიერი პრეზენტაციაა, არაჩვეულებრივი სალამი გამოვიდა, პრესა, ტელევიზია, შესანიშნავი პრომოუფეფია, შემიძლია გითხრათ... მე მგონი, სპონსორიც კმაყოფილები არიან თქვენი ორგანიზაციით ძალისხმეეთ.... დი... ნახვამდის... ხვალ ვერა და, ზეგ პროექტის სრულ თარგმანს მოგართმეთ...

თქვენი მანქანით? გმადლობთ... კი, პაატა, თქვენი მძღოლი, როგორ არ ვიცი... გმადლობთ...

გმადლობთ..

გმადლობ...თ,

გმად...

უუ, მორჩა მგონი... ნორმალურად ჩაიარა ყველაფერმა... ახლა მა ნქანაა... აგე, პაატა... ეუბ, ალა პუ-

ფთქვით და - უკეკე ფილის ექვსი საათი იწყებოდა - ზამოვეედთ...

ისე თენდებოდა, ზღაპარივითა... მოლოშაანელი იყო და ნელ-ნელა ამოფფილდა სიბნელეფდან თბილისი. გინახავთ განფიანდი მთანმფდიდან? მეც არ მნახავს... და მერეც ალარ მიხახავს.

მოლიციელმა გამოგვაცილეს - სიონამდეე ჩამოგვყყმენ, რაკი უკეკე აქ იყო გადმოსვენებული კოსტავას ცხეცარი; სახლთები ერთად დავეუნთეთ - მილიციელებმა, კამერიანმა ბიფმა და მე.

მეორე დღეს იყო გრანდიოზული დაკრძალვა... დიდი, სახალხო, საზეიმო ბლოვა...

- რა ბრანდეთი ბატონო ჯენ... არ მისმენდით?

ეგ არაფერი...

ის კი არა, ძალიან კარგი, რომ არ მისმენდეთ...

კიდევ კარგი რომ არ მისმენდით....

ოღლოდ... ინ, თუ შეიძლება, ბატერ მოსცდა ჯა, ჩვენს პარტბინორიალს, ბატონ ვერმეერთან პირადად წარმადგიხეთ, ძალიან ბედნიერი დდგიჩენთით... „ოდერნდეთ ხომ არ იენეგმა?.. არა ხომ?

ბატონო ჯენერი, ბატონო ჯენერ...

კარგი ბიზნესმენი ხარ შენ ალბათ; ახალგაზრდა, ენერგიული, კომუნიკაბელური... ესეც იცი და ისიც გაგეგება; ბორს ნახვალ, ბორს!

მე კი, ახლა მივალ სახლში, მინდეფერები ჩემს ბიჭს, რომელსაც უკეკე სასნაფის მერე მანანა გამინცოლება, რომ ბევრს ვმუშაობ, რომ არავითარი და არანაირი ფული არ ღირს ჯანმრთელობად, რომ თავს უნდა მოეუფრთხილდე... მე კი მაინც დავეჯდები მაგიდასთან, მაგრამ ამ ეკეკ ეიმუშაეებ...

ვერ კი არა, არ ეიმუშაეებ! განგებ არ ეიმუშაეებ, რომ არ დაენერო არაფერი ესა... და ეიცი, მეფდომეა, რომ სახლფდან გავიქეცე სადმე...

მაგრამ ეს - ხვალ დილამდე - მარტო ხვალ დილამდე გამყეკნა... ეიცი... პირველად კი არ მომდის...

ხვალ ეს გამეელის...

ხვალ ეს ისეე გამეელის...

გამეელის, აბა რა...

ხვალ ხომ სამუშაო დღეა.

გაჩოვა ჩაფრთავეს და უსმენს... გამმარჯოფა, პაატა... არა, უკან დაეკეფდები, აქ მირჩევნია, დიხამიკეეიც ხომ უფრო ახლოა....

კი, ჩემთან სახლფში და მერე ისეე აქ დაბრუნდი...

"Жизнь невозможно повернуть назад, И время ни на миг не остановишь...

ეუ, მაგარია... **„Старинные часы - свидетели и судьи"**... რა კარგი მომლოდინია, როდინდეფი სიმღერაა და... რა კარგად ფლერის ეს ოხერი, არა, პაატა?

პაატას თვალეები უციმციმებს ! - სარკიდან მიყურებს!

- ჩემი ძმაკაცის მამას ნაბუროკგნი ყავს... ნალდს გეუბნები, ძალიან ამბავია... ფაშინ ჯერ არაკინ იცხობდა ალას და რესტორანში მიეროდა ეგა; ჩემი ძმაკაცის მამა მაგარ მაყუის ლუნავდა ფაშინ, ერთი ჩემოდანი ფულეი თაგზე დაეკარა ფუორმე... მაგარი კაცი იყო, მარშანინნ მოკედა...

ბატონო ჯენერი, ბატონო ჯენერ...

კარგი ბიზნესმენი ხარ შენ ალბათ; ახალგაზრდა, ენერგიული, კომუნიკაბელური... ესეც იცი და ისიც გაგეგება; ბორს ნახვალ, ბორს!

მე კი, ახლა მივალ სახლში, მინდეფერები ჩემს ბიჭს, რომელსაც უკეკე სასნაფის მერე მანანა გამინცოლება, რომ ბევრს ვმუშაობ, რომ არავითარი და არანაირი ფული არ ღირს ჯანმრთელობად, რომ თავს უნდა მოეუფრთხილდე... მე კი მაინც დავეჯდები მაგიდასთან, მაგრამ ამ ეკეკ ეიმუშაეებ...

ვერ კი არა, არ ეიმუშაეებ! განგებ არ ეიმუშაეებ, რომ არ დაენერო არაფერი ესა... და ეიცი, მეფდომეა, რომ სახლფდან გავიქეცე სადმე...

მაგრამ ეს - ხვალ დილამდე - მარტო ხვალ დილამდე გამყეკნა... ეიცი... პირველად კი არ მომდის...

ხვალ ეს გამეელის...

ხვალ ეს ისეე გამეელის...

გამეელის, აბა რა...

ხვალ ხომ სამუშაო დღეა.

იზა კვინიკაძე

****

სულ მაღე ჩრდილებად იქცევიან დღეები (არც ისე) მორეული, ანმყოსთან ნარსულის ხიდებია მორლეული...

ხიდს აქეთ - გაკვალული ბილიკები,

ხიდს იქით - გზები მრუდე, რიბირაბო,

არ ვიცი, იქ, გადადმა ვინ ვიქნები,

რომ მომპაგნო?!

ხანდახან სიფხიზლის სამძიმარი,

ხან სიზმრის ცხადი ვარ ელეგია,

ლეკქსებიც ტკბრთვიდით

საზიდარი,

ჩემებია.

ხიდს აქეთ - მომლიმარი

მამაჩემი...

ხიდს იქით - ოცნებები

ნაგერალა...

რაც ნლებმა ნაიღო, დანარჩენიც,

დამეწინაა...

ნარსულის ხიდები - მორლეული,

მომავლის ბილიკები -

რიბირაბო...

ისე ძალიან არ შევიცვლები,

ვერ მომაგნო!

****

ჩამორლე

გიორგი ზუბიგაშვილი

ლტაბივანი" — 2024-ის გამარჯვებული

კავკასიური სურათი

ამოდელვარდნენ
ძირნთელები -
უქარგეს მინას მზითვის კაბანი
და გული ჩემი, გაუმთელები,
სიმწუხრის ცეცხლთან ჩამონაბანი,
მკვდრეთით აღდგა და სიცოცხლე
იგრძნო,
გაშმაგდა, როგორც მდინარე
მთების:
ეს თვალწარმტაცი სამოთხე,
ვინძლო,
ფერია მადლის და მოკრძალების.
მთანი დნებიან ლუარა-ცრემლებად,
ხევში ელვარეს თუნგი სპარსული...
და ამ სამოთხის გასაძუქებლად
არსაით არ ჩანს თეთრი ასული.

* * *

მთებში რომ თეთრი ჩადგება ნისლი,
ხევში რომ ძერა გაპკიცლეს ცერის,
გაითოშება ძარღვებში სისხლი
და ჩანგი ჩემი დაინყებს ფრერას!
აფცროალდება სიმი იმისი,
ხმას მომგაგონებს დიდგორის
ხმალთა
და გაილვიძებს ჩემში სინდისი
კვლავ გადეუხდელი სამშობლოს
ვალთა!
ამოიოხრეს სიმი ქართულად,
საუკუნეთა ვარამს დამძახებს,
დავთარს გადშიშლის სართულ-
სართულად
და საქართველოს ჩემსას მანახებს!
ხმა იდუმალი გაარღვევს დუმილს,
როგორც ფრო-ფამი ციხის
ქონგურებს
და საქართველოს სიცოცხლის ზარი
იმედის ძალით დაინორგნურებს!
ჩანგის ხმა ჩემი მოიელის ტაძრებს:
ყინნვისს, ალავერდს, სამთავისს,
ხახუელს,
იმ ყორნაშალ"ზეც ჩაიხარხარებს,
სად ქვა ინახავს ნარნერარს
ქართულს!
სად კელაპტრებით შავი კედლები
გაუალია მახვენარი გუნდებს,
იმ ნმინდა კედლებს შეეკვედლებით,
როგორც მშვენება ფრთათეთრა
ხუნდებს!
კვლავ ჩემი ჩანგი ყღერით
ქართულად,
საუკუნეთა ვარამს დამძახებს,
დავთარს გადშიშლის
სართულ-სართულად
და საქართველოს ჩემსას მანახებს!

ჩანამღერი

კვლავ შემოდგომის ამინდებია...
ყვავილო, მზე რად გაითავისე,
სათქმელი
განა რა დგაჩრნენა,
ოქტომბერში რომ გაიმაისე?!
შენ ისე მოხეელ,
ჩუმად, უბრალოდ,
თითქოს ინანე
ეინმეს დათმობა
და ახლი იმას ეძენ,
უგალობ,
რომ უწინდელი ეუთრა თანნმობა...
მაგრამ, ყვავილო,
საცკა თოფელ
დაადენს მინას
ბამბის ფიანდაზს
და იგი გეტყვის ცივად,
უდავოდ,
რომ მოსცლა ძლიერ დაგაგვიანდა.

თეთრი იასამანი

გზის პირას თეთრი იასამანი,
პატარძალივით რომ იკეალუცვებს,
ჩვენ შორის ცივი ჩადგება ქარი
და ყოველივეს ნაიღებს უცებ...
ჩემი სიძლერა ალარ გაგათბობს,
შენი ძახილი ჩემთან არ მოვა,
და თუ ავამდე ქვეყნად მზე იყო
მზე ჩავა, ცაზე მთვარე ამოვა!
შენ სხვათა სოფლის მკვიდრი
გახდები,
მე კი სხვა სოფელს შევრჩები
მკვიდრად,
სხვისი ოცნება სხვისთან ახდები
და იგი ამით იქცევა მფიდრად!
და გავიხსენებთ ერთმანეთის ბოლოს
(აკოდდება სული ობოლი),
როდესაც თეთრი იასამნიდან
ჩამოვარდება ბოლო ფოთოლი!

* * *

გახსოვს ქარები ქალთადარები,
მოუკარები და ნისლთა გროვა?
ან ნვიმით სავსე შავი თვალები
და გაზაფხულზე საცარლის გლოვა.
გახსოვს ის მთები?... ცეცხლის
აბნთები
დარდთა და დარდთა ლამაზი
ხროვა?
თვალთგან მიმქრალი ათინათები
და ლანდი მისი, ვინც მიგაგონვა?!
გახსოვს ღამენი - ფამი ჩანგისა,
ან თეთრ მთათაზედ მთვარე
მთრთოლვარე!
ოცნება? - მსგავსი ფთრშევანნისა,
დანაცრებული და მგლოვიარე!
გახსოვს ყოველი, ყოველი გახსოვს,
ყოველთა ამას ვერ შეელიე..
მით თოველისდარნად წუხილი გათოვს
-
ამოუხსნელი ეკანგელიე.

* * *

ნისლში გაშლილა ალაზნის ველი,
თოელიან მთიდან ხმა ისმის ზვავის,
ნივის არნიე - მთების ბატონი
და ხევისპირზედ შრშანი ყვავის!
გაღმა ცხენების მარულას მოაგავს,
ჩამოქროლილი სერებზე ქარი,
გული კი რაღაც სხვაგვარად
ბორგავს,
დაფრილო როგორც წითელი ხარი!
ჯვავრი, ვით ბარები ისე გახშირდა,
სუფლში მიძვრება, ვით კორში გველი,
ცხოვრება ამად ღირდა? - არ
ღირდა!
არაფერს ვნატრობ, არაფერს ველი
და მანც მხიბლავს ალაზნის ველი...
თოელიან მთიდან ხმა ისმის ზვავის,
ნივის არნიე - მთების ბატონი
და ხევისპირზედ შრშანი ყვავის!

* * *

- აბა, ცხოვრების სიზმარო,
შენი დალანდვა რა იყო?!
მხოლოდ მზე ამომავალი,
ჩამავალმა რო ნაიღო?!
თუ გაზაფხულის მშვენება,
ნყალგაღმა მაყვლის ყვავილი,
აბორგებული მდინარე,
ტყეში ხარ-არმის ბღავილი?!
ზამთრისსპირელის ზეობა,
ქალას გუგულის ყვირილი,
თუ სევდიანი ქალის ხმა -
მისი დაგვა და ტირილი?!
ის ქალზედ თვალის დადგომა -
სიცოცხლისფერი სიკვდილი...
თუ თეთრი მთების ჩრდილის ქვეშ
სამშობლო ღონემიხდილი?!
მრავალი ავ-კარგის ნახვა,
მრავალთან ბრძოლა-ჭიდილი,
სატაბლე პურის დათესვა,
ცოფვის და მადლის ზიდილი?!
აბა, ცხოვრების სიზმარო,
შენი დალანდვა რა იყო?!
- მხოლოდ მზე ამომავალი
ჩამავალმა რო ნაიღო!..

* * *

ნოემბრის მნუხრი. ჩემი სოფელი.
გარეთ სიო ქრის და ნვიმის ჩაწვა...
დაეშვა მთვარე, როგორც ღრუბელი
და ჭოუტებში გადაიკარგა.
მე კი უბრალოდ, ვით ბონა მეფეს,
ბინდი მეხვევა საბნდად და ნოხად...
ამ ღამეს მოვლეგ ლექსთან ჭიდილში
და ეს მეყოფა გულის საოხად!..
გარეთ კი დგანან ბრონნეულები,
ნისლი იღვრება მთებიდან მთებში...
ასეთ ყოფაში ტკბილი ნარსული,
მძიმე ლექსებად შემოგრრა ხელში!

ნინო გულუა

დამშვიდობება

ივლისია და თოვს ჩვენს ქუჩაზე
ხეებს ნისლივითი აკეიათი თეთრი,
შენი გულივით ციცქნა და ცხელი.
ბარდნის და ბარდნის გვირილებივით,
ისე წმინდად და ისე ლამაზად,
რომ გულმა ურრმა კვლავ ჩუმის ფიქრით
ქათქათა ფანტელს შენ მიგაბმსგაგსა.
შენ ის თოვლი, ხარ გვიან რომ მოდის
და დავიწყება არ იცის, ა რ ა,
ნვიმა რომ არის შეუპოვარი,
შენ იმ ღრუბლების ცრემლებსაც ჰგავხარ.
დამშვიდობება მე არ გამიმდის.
არ მიყვარს, როცა ვიღაცას ვკარგავ,
თუმცა, რაც არასდროს ყოფილა შენი
იმას დაკარგვით ხომ ვერ დაკარგავ?
თოვს და თოვს თანაც ისე უმანკოდ,
დაგვინანება ამის არ ნახვა,
მუქას გაგხსნი და გამოსალმებით
თვალს გავაყოლებ იმ ჩიტს, ფარფატას.

დედილო

დედილო, შენი თვალები
მე ზღვათა ღელვა მგონია,
მათში ჩახედვა ღიმილით
მზის გაბრნყინვის სნორია.
დედილო, შენი სახელი
მე სულის საზრდოდ ფიცარნა,
შენს კალთას ისე ვემთხვევი,
თითქოსდა ხატის ტოლია.
დედილო, ისე მიყვარხარ,
სიტყვით ვერ აღვწერ, მგონია,
შენ გაზაფხულის მოსცლა ხარ
და ვარდისფერი თოლია.

* * *

ველად ვძეხნე,
ვერ ვიპოვე,
სანუკვარი გზა და კვალი,
ტყე-ტყე ისე გავიჭერი,
გონს არ მივეც საფიქრალი.
მოვიარე კუნქულ-კუნქულ,
გალაქტიკა დავიპყარი,
მაგრამ სულმა ვერ იგემა
გაზაფხულის წმინდა ბზანი.
ყველაფერი მაბადია,
თითქოს არც მაქვს რამე ბრალი,
მაგრამ რაც კი გამაჩნია
უაზროა, ნარმავალი.
დაიცვება მალე თასიც,
შემოკლდება ძლიერ ბზანიც,
არაფერი თურმე არ მაქვს
მე იმქვეყნად წარსატანი.
ნორესა და გულს დავემონე,
ავიე არა უარვყავი,
ჩემზე მეტად სხვა გავტანჯე,
მისი სისხლიც აუგვყავი.
ცხვირწინ მიდგას, რასაც ვეძებ,
მეუბნება: „გამომყევი",
მაგრამ ვაგალახ, ჩემო თავო,
ერთად იქმენ ყრუ და ბრმაი.

* * *

ღამით როდესაც მტოვებს ზმანება
მთვარეს, თეთრ ღამეს შენზე ვუყვები,
ღმერთს ვეკითხები შენზე ხანდახან
იმის იმედით რომ დაბრუნდები.
ხანდახან მაშინ, როცა მარტო ვარ
შენზე ბუნებას ვესაუბრები,
ისიც შეიგრძნობს შენს სიდიადეს,
შენზე ოცნებით ჩვენ ერთად ვტკბებით.
ღმერთო, შეხედე, რა ლამაზია
შენი თითებით ნაძერნი თიხა,
ნუთუ მასშია შენი ალერსი,
მთელი სამყარო რომ ჩაიტია.
ასეთ თვალებზე ძველ ბერძნებს თურმე
ბევრი ლეგენდა უთქვამთ ოდესღაც
და, აი, დღეს მე ვუფიქრ სასნაულს
მარგალიტებით მორთულ შავ გუგას.
როცა თვალები ერთმანეთს ხვდება
სამყარო რემთვის ყირაზე დგება,
ასე მგონია რომ ჩვენ ერთმანეთს
ამ ცხოვრებამდე შეეხდით ფარულად.
მე ვერ გავბედავ შენთან საუბარს,
სიჩუმე უკეე ყოველისთქმელია,
მაგრამ იცოდე, ავად რომ გაეხდე,
ჩემი განკურნნა შენი ხვედრია.
მე გაბრაზების არ მაქვს უფლება
და როცა გული ბრაზით ივსება,
როცა ქარები რისხვით დაქრინან,
როცა მსურს თავი ენებით ვიჯერო,
ბინდი შემიპყრობს, ისე ბნადია.
და მაგონდება... და მაგონდება...
რომ გაბრაზების არ მაქვს უფლება
და გულმა ვკრძალავ ამ ოხერის ბუდეს,
სულის სიმტკიცეც დიდად მაკლია.
უსამართლობის მმიმე ჯაჭვები,
თავის აწყვეტას რომ მიქადიან,
მომაგონდება უფლის ცხოვრება,
თუ რა ტკივილი გარდუტანია.
და ამ ენებებით, სისხლის დუღილით,
ცხარე ცრემლებით და მოთმინებით
ჩურჩულით ვამბობ და გულში ვფიქრობ:
„მე გაბრაზების არ მაქვს უფლება".

* * *

არ მითხრას ახლა შენმა თვალებმა,
რომ არც კი ახსოვს ის შემოდგომა,
რომ სიცოცხეა, რაც კი ვიგრძენი
და დაივიწყოს გულმა ნამება.
ახლა რომ იყოს მაისის ფილა,
გული ჩიტივით კვლავ მიფრთხებოდეს,
იცი, ვერ ვხედავი, რა უფრო მტკივა,
რომ დამიფიწყე თუ დაგიფიწყე.
ალბათ ესაა ჯნის დასასრული. ეული დავალ
ქუჩებში ისევ
და ისიც ვიცი, რომ ვეღარასდროს
ვერ აყვავდება ჩემი ნუშის ხე.

* * *

გონება ჩაქრა, თითქოს მე მოვკვდი,
თითქოს საერთოდ არც მიცხოვრია
რაც კი ვიგრძენი, რაც კი შემეხო,
ქარს გავატანე, ასე მგონია.
ახლა არც ვფიქრობ, ახლა არც კი ვგრძნობ,
ჭიუში ღრნინან ამ გულის აგლასს
და ვხედავ ჩემს თავს... და ვხედავ ჩემს
თავს...
უგუნურს სადღაც შორს, მტვერში მავალს.
ბინდდება გონი და ვერც კი ხვდება,
ამ მტვერში ასე სანყოდან რადა დგას?
რატომ იზიდავს სხეულს წყლულები,
თავისუფლება რატომ არა სჯამს?!
და ხვდება გული და მორცხვად მალავს,
რომ სიხარული არ იცის, ა რ ა,
ტანჯვა რომ უნდა, რომ ურრმენია
ბრძოლის ყიჟინს და სიხარულს მარადს.
რომ მოკვდა მაშინ, როცა დაკარგა,
რის ძებნას ცდილობს მარად და მარად,
რომ მან სიცოცხლე ვერ დაფასა
და რომ ყოველ წუთს უაზროდ ფლანგავს.
ჩამორეკს ზარი... ჭკნება თვალები,
სასონარკვეთა არ ეარგა ახლა,
იმ სუსტ ხელებში ოდესმე იქნებ
გამოანათოს კვლავ ჩუმმა ძალამ.
ბუნება გატყობს მანიც სიცოცეს,
რომ სინანული არ გწენავს, გბღალავს,
დროებითია ეგ ყველაფერი
რომ სიბინძურე ჯნიანებას
ეს ლექსიც ლაყბობას ნაადავს ახლა,
ფერფლად იქცევა ჩემი გრძნობები
მხოლოდ სიტყვები დარჩება ალბათ.
ვერ გავამარილე ვერვის იმედი
და მოღალატე მინოდა გულმა,
დადის კარდაკარ მზე მობრწყინარი
კარის გამღები კი არსად არა ჩანს.

ᲛᲐᲛᲐ ᲔᲤᲠᲐᲛᲘ: „ᲓᲐᲡᲐᲕᲚᲔᲗᲘᲡ ᲡᲮᲘᲠᲓᲔᲑᲐ ᲐᲦᲛᲝᲡᲐᲕᲚᲔᲗᲘ ᲓᲐ ᲐᲦᲛᲝᲡᲐᲕᲚᲔᲗᲘᲡ – ᲓᲐᲡᲐᲕᲚᲔᲗᲘ“

▶▶ პირველი გვერდიდან

აღმსარებლობის ადამიანი ცხოვრობს, მისი არამატერიალური კულტურის საფუძველია ადამიანი. ადამიანის ცხოვრება ვერტიკალურ და ჰორიზონტალური ვექტორების გადაკვეთად, ერთგვარი ჯვრის სახით შეიძლება წარმოვიდგინოთ, სადაც ჯვრის ვერტიკალური ნაწილი გამოხატავს კაცის ურთიერთობას იესო ქრისტესთან; ხოლო ჯვრის ჰორიზონტალური ნაწილი წარმოგვიდგება ადამიანის სოციალური, მინიერი ცხოვრებისა და ქველმოქმედების სიმბოლოდ. ეს ხატი, რომ ადამიანი ჯვრისმაგვარი არსებაა, გვიკავეს, ერთი მხრივ, ფუნდამენტალიზმისგან და, მეორე მხრივ, სულიერებისგან დაცლილი ჰუმანიზმისგან. კაცისთვის ღმერთთან ურთიერთობა, თუ ის მხოლოდ ვერტიკალური ვექტორის ერთგული იქნება, შეიძლება, ფუნდამენტალიზმისა და ფანატიზმის წყარო გახდეს. მოყვასის სიყვარული და სოციალური მსახურება კი, რომელიც ღვთაებრივი ფასეულობებით არ არის ნასაზრდოები, მინიერ განზომილებას ვერ გასცდება. ვფიქრობ, რომ ადამიანის ცხოვრება ორ, ვერტიკალურ და ჰორიზონტალურ, განზომილებაში ევროპული ცივილიზაციის დაბადების ნინა პირობად შეგვიძლია მივიჩნიოთ.

- დღეს ევროპა ისევ ამ ქრისტიანულ ფასეულობებზე დგას?

- ევროპამ თუ ქრისტიანულ ფესვებზე უარი თქვა, ის „ეოსტეეროპად“ იქცევა. ქრისტიანული მსოფლმხედველობა გადამწყვეტია ჭეშმარიტი თავისუფლების გაგების საკითხშიც.

- რა არის ჭეშმარიტი თავისუფლება?

- არისტოტელეს თქმით, ადამიანი თავისუფლაა და მისი პირადი საქმეა, თუ რას მიმოქმედებს. პავლე მოციქული გვთავაზობს იუდეურ-ქრისტიანულ მსოფლმხედველობაზე დადფუძნებული მოსაზრებას, რომ თავისუფლება ამქვეყნიერ, მიწიერ სანყისებზე (პრინციპია) გამარჯვებაა. ის მიიჩნევს, რომ ცოდვაში მყოფი ადამიანი, რომელიც მიწიერ ზრახვებს ემონება, არ არის თავისუფალი.. პავლე მოციქული ჭეშმარიტ თავისუფლების გარანტად მტკიცე რწმენას გვისახავს, როცა ამბობს: „თავისუფლებისათვის გაგვთავაზა სუფფა ქრისტემ. მაშ, მტკიცედ იდექით და ნუღარ დაიდგამთ მონობის უღელს“ (გალ. 5,1). იმისათვის, რომ ადამიანმა განიკადოს ჭეშმარიტი ღვთითმოძიებეული თავისუფლება, უნდა მოახერხოს ამ ცნების ჭეშმარიტებასთან შერწყმა. ჩემთვის თავისუფლება ნიშნავს სწორედ მის ჭეშმარიტებასთან ერთობას.

- რა არის ევროპული ცივილიზაციის ყველაზე დიდი მონაპოვარი?

- ვფიქრობ, ზემოხსენებული პრინციპი ადამიანის ცხოვრების ვერტიკალურ-ჰორიზონტალური განზომილება და ის, რომ მმა თუ იმ ქვეყნის ნინსკვლზე პასუხისმგებელმა პირებმა უარი თქვეს „ძალაუფლებაზე“ და საზოგადოების სამსახურში ჩადგნენ. შედეგად ადამიანი არასდროს რჩება მარტო განსაკადელის პირისპირ, ის ცხოვრების ყველა ეტაპზე უზრუნველყოფილია. და თუ ის საკუთარი ძალისხმევითა და რესურსებით ამას ვერ ახერხებს, საზოგადოება კისრულობს მასზე პასუხისმგებლობას. ეს ამბავი, ისევე, როგორც ბევრი სხვა ჯანსაღი ინიციატივა, სახარებისეული ფასეულობებიდან მოდის, რის მიხედვითაც ადამიანი არის მიზანი და არა - საშუალება, მოქალაქე არის ის, „ვისაც უნდა ემსახური“ და არა - „ძალაუფლების წყარო“.

- როგორ ფიქრობთ, მოინახება საერთო ენა დასავლურ და აღმოსავლურ ეკლესიებს შორის?

- იყო დრო, როცა ჩვენ 1000 წელი ერთად ვადიდებდით იესო ქრისტეს ერთ „ნმინდა, კათოლიკე და სამოციქულო ეკლესიაში“.

მიუხედავად განხეთქილებისა, უნდა ითქვას, რომ დასავლეთის კათოლიკურმა ეკლესიამ პირველ ათასწლეულში, ვიდრე ჩვენი ეკლესიები ერთნი იყვნენ და ერთი ნმინდა ბარძიმიდან ეზიარებოდნენ, შემნმა ისეთი სულიერი და სამონასტრო ტრადიცია, რომელიც ძალიან საინტერესო და მმიმეხელოვანია მთლიანი ქრისტიანული სამყაროს სულიერი მემკვიდრეობისათვის. ამ სულიერი გამოცდილებისა და საგანძურის ერთობლიკი კვლევა ჩვენს ეკლესიებს შორის ურთიერთობის ახალ ეტაპზე გადასვლის სანინდარი უნდა იყოს. ჩვენი ცენტრიც სწორედ ამ საქმეს ემსახურება. აუცილებელია საერთო ენის პოვნა; დასავლეთის სჭირდება აღმოსავლეთი და პირიქით.

მეორე მხრივ, დღეს ევროპას აქვს პლურალისტური დემოკრატია, სადაც ნებისმიერ ადამიანს შეუძლია გამოთქვას თავისი აზრი თუ იდეა. მაგრამ პლურალისტური დემოკრატია, სადაც ღმერთის ადგილი აღარაა, შეუძლებელია ჩაითვალოს ჭეშმარიტ დემოკრატიად. ცარიელი დემოკრატია ვერ უზრუნველყოფს საზოგადოების სიმტკიცეს, ჩვენი პლანეტისა და ადამიანის დაცვასა თუ პატრონობას. ეკონომიკური და პოლიტიკური სიმტკიცე ყოველთვის არ ემარა საზოგადოების სტაბილურობისათვის. განიცდის რა საზოგადოება ფინანსურ თუ პოლიტიკურ კრიზისს, საფრთხის წინაშე დგება რიგი ფასეულობები, რომელთაც მარადიული, ტრანსცედენტალური საფუძველი არ აქვთ და რომელიც ჭეშმარიტებით არაა გამყარებული. ამიტომ მნიშვნელოვანია საზოგადოებაში ნამდვილი ქრისტიანული ფასეულობების არსებობა და მარადიული დროში შემოყვანა. ამ საქმეში ყველა აღმსარებლობის ქრისტიანნებს ერთად გვეკისრება პასუხისმგებლობა, რომ საზოგადოებას მარადიული ფასეულობები შევახსენთ.

ამ ყველაფერს უკეთ გავუქსაგდებით, თუ საერთო ენას გამოვნახავთ დასავლურ ეკლესიებთან. ისტორია მაძლევს იმის თქმის უფლებას, რომ რაც საქართველოს აკადემიურებს ქრისტიანულ ევროპასთან უფრო მეტია, უფრო ძლიერია, ნამდვილია, აზრიანი და რწმენისეულია, ვიდრე ის, რაც მათ ერომანეთისგან გამოჯნავს.

ᲔᲚᲐᲣᲠᲐ
ᲗᲝᲠᲐ ᲤᲐᲠᲣᲚᲐᲕᲐ
2025 წლის იანვარი, ᲔᲜᲔ

ᲒᲘᲐ ᲚᲝᲠᲗᲙᲘᲤᲐᲜᲘᲫᲔ

ᲗᲝᲕᲚᲘᲗ ᲓᲐᲩᲮᲐᲕᲜᲘᲚᲘ ᲙᲐᲪᲘ

დიდი ხნის წინათ, ერთ-ერთი ზამთრის საღამო ხანს, ბებიაც, დედაც, ჩემი და-ძმა ბუხართან რომ იყვნენ მიმსხდარი, ფანჯარასთან პატარა სოფლურ სკამზე მდგარი, სითბოსგან დაორთქლილ მინაზე ჩემთვის უცნობ ხაზებს ვავლებდი თითით. იმ ხაზებიდან ეზო ნანლ-ნანლ ჩნდებოდა, ნანლ-ნანლ დანმენდილად. მაგრამ ჩემი ნახაზები მალე იორთქლდნდა, ისევ იბურუსებოდა ეზო, თუმცა ხატვა გამიტკბა. ისევ და ისევ ჩნდებოდნენ ახალი ხაზები ხან თითით, ხანაც ცხვირით. ცხვირით უფრო სასიამოვნო აღმოჩნდა ჩემი გატაცება, ცივი მინა მესიამოვნა. გარეთ გემრielად ბარდნიდა, დღისით ნათოვს თანდათან ეტყობოდა ამაღლება. ჭიკარამდე გაყვანილ ბილიკზე ნაკვალევი აღარ ჩანდა.

საცაა მამაც უნდა მოსულიყო. სამსახურში ცვლას საღამოს ამთავრებდა. მისი ნახახვა სხვებზე ადრე მოგინდა, ამიტომაც არ ვშორდებოდი ჩემს სამხატვროს. ჩემები ყურადღებას არ მაქცევდნენ. ბებია რაღაც ამბავს ჰყვებოდა და გატრუნული იყვნენ. ცეცხლი ტკაცტკაცებდა ბუხარში.

თეთრი საღამო იყო. საათის ცნობა ახალი შესნავლილი მქონდა. რომ გაეხედე ეკდელზე მონინანკე ყუთს, წესით ჩამობნელებაც ახალი დანყებული უნდა ყოფილიყო, მაგრამ ეზოში მდგარ ბოძზე ანთებული ფანარი და თოვლი ამ ნესს არღვევდნენ.

არ იყო და არა, არ გაიღო ჭიშკარი. ხატვასაა და ნაშლას კი ვიგრძელებდი ხან თითებით, ხან ცხვირით, მაგრამ არც თვალებს ვასვენებდი, წარამარა გამრმპოდა მზერა ჭიშკრისკენ. სხვა დროს ასეთი რამ არც მომიფიქრებია. არც გუშინ, არც გუშინწინ, მით უმეტეს უფრო ადრე.მამაჩემის მოსვლას ჩემმეების ხმაზე ვგებულობდი, აივანზე იცოდა ხოლმე ჩემმების დაბაკუნება, ისე მივეწეოდ იმ ხმას თუ ბაკუნს, ნამდვილად მამაჩემი რომ იყო მოსული, იმნამსვე ვგრძნობდი. შეიძლება სახლში შემოსულს კისერზე არ ჩამოვკიდებდი, მაგრამ ფრუნტენელიანი მიელდა ხოლმე ტანში სითბო და ესიც მემაროდა ბედნიერებად. თანაც რომ ვიცოდი, ხელეარიელი არ მოვიდოდა, ყოველთვის მოპქონდა ჩვენთვის სასუსნავი და კარის გალებისას იქეთკენ მიცქტინებულ თვალებს უცებვე ჰქონდათ წყალი დალეული, სითბო კი არა, მგონი, მუსიკაც დარბოდა სხეულში.

ისევ გავხედე საათს. ეზო–ჭიშკარსაც. ვფიქრობ - მაგარებელი უკვე მოსულია. ნუთუ, არ მოუყვანია მამაჩემი? ხატვაც აღარ გამომდის და ერთიანად ვწმენდ მინას, უკვე მკლავითაც. ბებიაჩემი ისევ ლაპარაკობს.და-ძმა დედაჩემის კალთაში ჯამი თავი ჩადგნილი. როგორ მინდა ჭიშკარი გაიღოს, პირველმა მე დავინახო მამაჩემის შინელი!

ერთხელაც გავწმინდე მინა და გაიღო ჭიშკარი. შემოვიდა ეზოში შინელიანი კაცი - მამაჩემი. მთავარი არ გამომპარვია - ცალ ხელში კარგა ჩამონელილი ბაფთრა ეჭირა. გვერდულად ბარგნიდა. ნელა მოდიოდა. ქუდი შავი, მუხლეებქვემოთამდე შავი უამრავფოლაქებიანი შინელი, ჩექმები შავი და დახრილი თოვლი, ანთებული ფარანი. მოდიოდა შავ-თეთრი ადამიანი, შავ-თეთრი კაცი, შავ-თეთრი მამაჩემი...

ნახეკარ საუკუნეზე მეტია ეს სურათი არ განდევნილია გონებიდან. ამ ბოლო დროს თითქმის ყოველდღე დამიდგება ნინ. არ მიდის, არ მცილდება. არადა, რა არის ამ სურათში განსაკუთრებული, რომ შეგეკითხოთ, ვერ გიპასუხებთ. მოდის, ის ჩამონელილი ბაფთრა ისევ უჭირავს ხელში, ის შინელი აცვია, ის ჩექმებიც, ის ქუდი ახურავს, ისევ თოვს ლინტყად, ისევ ანათებს ფანარი, ბუხარში ისევ ანთია ცეცხლი, და-ძმას დედის კალთაში ჩაუფეთქ პატარა თავები, ბებია ისევ ლაპარაკობს, მეც ისევ ფანჯარასთან ვარ მიმხობილი და ხშირ-ხშირად ვწმენდ დაორთქლილ მინას...

ᲑᲔᲑᲘᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲜᲐᲗᲕᲐᲚᲘ

მეშვიდე კლასამდე ფეხებში მწეკი, ბებია. არ მომცილებიხარ. განსაკუთრებით ზამთარში მყავდი ჩაულნულებული. რომ შემომნყობდი ცივ ფეხებს, ცოტა კი მეჯუჯურაკებოდა, მაგრამ უკეთესს ვის გაგთობდი, ვის ფეხებს დავკოცნიდი და მოვეფერებოდი!

სულ დაგაინყდი, ბიჭო?! სულ ამოგეშალე თვალებიდან?!

ახალი ნამოსული რომ ვიყავი მაქედან, ხანდახან იცოდი ამოკითხვა; ყველაფერი მესმოდა, მკედარი კი ვიყავი, მაგრამ ყურს კი არ დამკლენია, შენ რომ იცრემლებოდი, არც ჩემს თვალებს დადგომია კარგი დღე.

რაც დაგბარე, წამოსვლის წინ, დაგაინყდა?

ბეერი არაფერი მომითხოვია. რა იქნებოდა, ბებია, დეკემბერი რომ დადგებოდა, მერე, ერთი კეცი ნაკვერცხალი ნამოგელო, ფეხებისკენ ამოგეთხარა მინა და ჩაგიდგა იქ, გალიგვებული ფნეკარ მთელი ზამთარი, არ მემორჩილება არც ფეხი, არც ხელი. ჩამოდგამდი იმ კეცს, იღულუნებდა ნაკვერცხალი, გაგთბებოდი, ბებია, ცოტა ხანს მაინც გაგთბებოდი.

ღმერთმა იცოდეს, არ დამინყეველიხარ. გულმოსული კი ვარ, მაგრამ რა ვქნა! არც აკვირნენსთან მოდიან შვილიშვილები, არც ბუთიოსთან, არც ანეტასთან...მაგარი სიცივეა, ბიჭო, ზამთრობისთ. ფანდაბას გავიყინო და გაეჩიჩნიდე, მაგრამ რომ მცივა, ვეღარ ვფიქრობდ, ძალას ვერ ვატან აზრს. მე, ბებია, მაქ ადგილი გავიკარიელე, ავტობუსიდან ჩასსულიეთი ვარ, თორემ შორს კი არ ნავსულელარ, ისევ მიყვარხართ სუფეკეა, გათვალიერებთ. ზამთარში ვერც ამსა ვაკეკიე, ვიყინები.

ბიჭო, შენ ახლა დიდი კაცი ხარ, ქვეყანაა გიცნობს, ჩემი შტატობლოებით ისევ მოუცალეთ და მოუსვენარი დადიხარ. ღმერთმა ასი წელი ნუ მოგიყვანოს აქეთ, ბებია, მაგრამ ბუხარში ცეცხლს რომ ააგიზგიზებთ და ჩვენებურ ჯარკს ნაკვერცხლები დაცვეკა, ცოტა მაინც ნამმიდეე, დიდები შეარჩიე, სინითილ რომ ულაპლაპები, ისეთები. სხვას არ გამოატანო, მხოლოდ შენი ხელით ჩამოდგმული კეცი გამათბობს. ჩამოდგი და ნადი, ბებია, იარე ქვეყნენერებზე ცოცხალმა, არაფერი ყოფილა ამ სიარულზე უკეთესი, ახლა ეზდები ამას, მაგრამ იმდენი მინა მაყრია, სად მაქეს ამის ამოხეთქვის თავი!

...ბოლოს კიდე ეარდნელ ეს ეროსული ეროვ ეარდნელ

საერთაშორისო ებრაულ თავყრილობებზე ზოგჯერ კონფლიქტური სიტუაციებიც კი იქმნება ხოლმე, თუმცაღა, ვიფიქრე დამაპირისპირებელი საკითხის განხილვა დაიწყებოდეს, ამა თუ იმ ქვეყნიდან ჩამოსული ებრაელების ცქერა, იქნებ, საამოდ იყოს, ერთიანმეთას მეგობრული მეძახილები, ხვეულაალერსით ხვდებიან სამრეკო ამერიკიდან თუ კიკასიის ქვეყნებიდან, რუსეთიდან თუ ბერლინიდან ჩამოსული ებრაელები. ასე რომ, ვიფიქრე საკითხების განხილვა დაიწყება, ჩვეულებრივი, მართლაც ერთი ერის შიდეები არიან და ადასტურებენ გავრცელებულ აზრს იმის თაობაზე, თითქოს ებრაელები ერთობ შეკრული კონსოლიდირებული ერია. მაგრამ... მერე ამა თუ იმ ქვეყნის მოქალაქეებად იქცევიან და მე ღიმილი მერევა, ბებედავ: ერთიმერთისაგან ულრო ძალად ქცეულა. მოსკოველი მიმმა ფრიდმანი მიიჩნევს, რომ კიეველი მიმა ფრიდმანი იტყუება, როცა ამბობს, რუსეთში ანტისემიტიზმი არსაო, ან, კიეველი მიმა ფრიდმანი ეს სიცილილი კედება მოსკოველ მიმა ფრიდმანის გაწცხადებაზე. რუსეთში ანტისემიტიზმი არ არსოო, მერე ნამოდგება და ისე გაკიცხავს მოსკოველი მიმა ფრიდმანი კიეველ მიმა ფრიდმანს, აქ რომ პუტინი იჯდეს, ისიც კი ეტყვის, ცოტა დაინდე, ასე როგორ შეიძლებაო.

რამდენი ნელინაფი, საერთაშორისო ებრაულ თავყრილობებზე შვეცქერი აზერბაიჯანისა და სომხეთის ებრაელთა წარმომადგენლების შუხვიდრები; არ მახსოვს შემთხვევა, ბაბოკულ ფრიმმანს გულგრილად მოსესინოს ერევნელი მიმმასის განცხადება, ან ნმამალია მესანახეს რაიმეა, ან ვინრო ნრეში გაადლიკებს, გამოიკვანს სანინაალმდგომ ბარს.

ამ ათთოდ ნელს ნინაა ვაშნეგტონში მეც ამ დღეში ჩავაკრდი: ამმ-ის სახელმნიფო დეპარტამენტის წარმომადგენლები ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნებიდან ჩასულ ებრაელებს გვეგდებოდენ. რუსეთის წარმომადგენლებს ერთმა მეცნიერმა ქალბატონმა საკმაოდ ნეგატიურად ისაუბრა საქართველოზე, მის კურსზე, ხელისუფლებაზე (მერე შეეიტყვე, რომ პარტია „ედინნაია როსსიას" ნევრი ყოფილა). ცხადია, შეეკეკამათე, კამათი ისე გამნვავდა, რომ საბღვის წარმომადგენელი, ერთი ძალამსგავსი კაცი, შეეცადა ჩვენს ბორის კინსენსუსის მიღნევას, მაგრამ ფრიდა აბრამეენა არ ცხრებოდა, არც გაუწამ აბრამოვიჩი აპირებდა „ედინნაია როსსიას" პროგრესის მილებას – არ ვეგუებოდი და სალუფის ამ წარმომადგენელს დიდი გაწყენა მოუნია.

ოროოდ თვეში ის კაკი საქართველოში ჩამოვიდა, როგორც ამმ-ის ელჩი და იმპიერიასთან ეიმილიით ვიგარუნდი.

ამსანნითაც ასე იყო, იერუსალიმში, როცა რუსეთის ებრაელთმის წარმომადგენელს ენადა ოფხუზეთის ებრაელთა ეკრაზის ებრაელთა კოგრეს ნევრი გაეხადა, არ შეეეუუეთ, არ დაეუთმეთ, ოფხუზეთი საკართველეს ნანილია, საკართველო კი გახლავთ ეკრაზის ებრაელთა კოგრესის ნევრი ქვეყანა, ე. ი. ოფხუზეთიც, როგორც საკართველოს შემადგენელი ნანილი, და თუ ამას ინუამ, მე ეუფლ დავიხურავ, აქ აროდერი შესაქმეზაჰეთეი.

ასეა, კიეველი მიმა ფრიდმანი უპირველეს მოსკოველ მიმა ფრიდმანს. რუსეთელ ფრიდა აბრამოვნა „ამ ქართველ" გვრარ აბრამოვიჩს. ამ დროს კი კიეველი თუ მოსკოველი რომელლაც პუტინ ან ვასილ ფილროს: „რა უნდათ ამ ფიდებს!" ინსაცკ კი შესსაბეს – „ეეი ფიდო!" ჩვენთანაც არიან ასეთი პეტიტები და ვასიოები: რუსეთ-საქართველოს საიმარი მოემეფდის ნინა დღეებში ერთ-ერთ ტელეეეეფირში ჩინებულ ინტელექტუალსა და პიროოვნებაზე, საკაკეშელის მთავრობის მინისტრ თემურ იაკობაშვილზე მოვისმინე ორონინი ნათქვამი: „ეი, იაკობა ნყეეტს ჩვენს ბედს!" არადა, ეს „იაკობა", მისი ნინაპრები, როგორც მოეალაქეები, საქართველოს ისე ემსახურებოდნენ, იმ ბედოლეთის არც მოელანეეეს.

ეს ჩვენი ბედია და უნდა შეეურგადეთ? რატომ?!

ფრანგიფრანგ ალეგი

მიხეილ მაგროვა – ელეტარულ საბჭოთა ფრანმგატოვრეს, რომელსაც ფრანმგატოვრიანი „ეგამორეული ლენინოლოგია" ეძახდნენ, მანამ ვიცნობდი, სანამ თბილისში ჩამოვიდოდა. 70-ია ნლებში ქუთაისის ლაფო მეცხრამეტილის სახელობის თეატრის დაკვეთით მისი ორი პიესა ვთარგმნე – „ბოლშევიკები" და „ეკქანი ოვლსი". მართალია, თეატრის სოფრფილთა და საკმარიფისათვის ფთარგმნილი, მაგრამ ვერ ვიტყვი, რომ მანამდე გულგრილი ვიყავი მაგროოვის დოკუმენტური ფრამმატოვრიის მიმართ. ამ პროცესს ჩემი გულისყურიც ახლდა თან. მაგროოვის ამ დოკუმენტების პიესებში ჩემთვის ბეერი რამ იყო საყურადღებო: დოკუმენტური ფრამმატოვრიი ძლიერ მნიშვნელოვა და მიზნდავს. მანმტკრესეებდა ეს ფანრი

გურამ გათოიაშვილი

სახეები და სიტუაციები

(დრამატურგის ჩანაწერები)

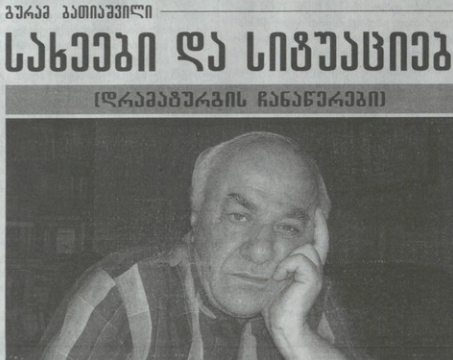

და თუ სადმე ნავანყდებოდი, ყურადღებით ვეცნობოდი, ესხვალოდი.

მიხეილ მაგროოვი ვლადიმირ ლენინის ირგვლივ მიმდინარე ამბებს, სხვათა და სხვათა მოგონებებში მოქცეულ რეალურ სიტუაციებს, საკაზეთო ერონიკას, არეცვლში მოფლეთმრე დოკუმენტებს, ძალიან გონივრულად, შემძღოა ვთქვა, ერთობ ოსტატურად სვამდა დრამის ქსოვილში. მართალია, დრამატურგი ამ ხერხს უმეტესწილად ინსიდოის მიმართავდა, რომ ჩვენ, კითხვეული, მაყურებელი დავერწმუნებინეთ, თუ რაოდენ „ფრთაშესხმული ანგელოსი" გახლდათ ოქტომბრის რევოლუციის ბელადი, მაგრამ მე ლენინის სახის მაგროოვისეული გაგზრება კი არ მაინტერესებდა, ნიხასნაო ვიცოდი, როგორი იქნებოდა იგი, ვცდილობდი ჩაენფოოფინდი დოკუმენტურ დრამის შექმნის ტექნოლოგიას. იმას, თუ როგორ, რა ბუზიანია და ფასდაუნებები ალნევდა დრამატურგი მიზანს. დოკუმენტური დრამის ჭახრში ვმუსობდი და ვეცადნაფდედი ეპიპაში ფოკუმენტი ეპიის ორგანული ნანილი გახლდათ, ნანარმოების დინამიკაში დოკუმენტალისტიკა ისე ერთგეშოდა, კითხვისას უკან ებრუნდებოდი, ნაკითხული ხელახლა კკითხულობდი, რომ „გადაკერებული" აღმომეჭრინა, ვაკვირკვა, სად, როგორ შემოვიდა დოკუმენტალისტიკა. მაგროოვის დრამატურგიის ზეამოცანა საყოველთაოდ გახლდათ ცნობილი – ლენინის პიროოვნების იდეალიზაცია.

ამმობდნენ, მიხეილ მაგროოვი კრემლის რომელლაც ფუნქციონერის, ლენინის თანამებრძოლის, ბეღლიშვილია და დოკუმენტებზე ხელი მოეწერებდაო, მაგრამ ერთია ფაქტების, დოკუმენტების ცოდნა და სულ სხვაა ამათი დრამატურგიული კარგად გამოყენების ტექნოლოგია. მე ერთიც მაინტერესებდა და მეორეც.

1986 თუ 1987 წელს მოსკოოში გაიმართა სხარ კავშირის თეატრის მოღვაწეთა კავშირის პირველი დამფუძნებელი ყრილობა. ერთ-ერთი სხდომის დამთავრების შემდეგ მიხეილ მაგროოვი მითხრა: ერთისათვიანი ბუსვენებია, ჩემს სახლში გადავიორნინოთ (ყრილობა კრემლის ყრილობათა სასახლეში ტარდებოდა), იქ კიდევ შეეჭამთ და ჩემი პიესების ახალ კრებულსაც გაჩუქებთო. ნაეეფდი. იქვე ახლოს ნაცხოვრება, კრემლის შემოგარენში. მისი ანარატმეტების გრანდიოზულობით გაოცებული დავრჩი.

ზოგჯერ სტურეთან რომ რუსთაველის თეატრში ბიხეილ მაგროოვის პიესა „ლეერი ეეეეი ნითელ ბალაასზე" დადგა, ავტორი პიესის „ჩაბარება"ზე" ჩამოფრინდა. „ჩაბარებამ" ჩინებულად ჩაიარა, რაფერი უნდეთელ, მოულოდნელი არ მომმდარა, ხელისუფლების ნარმომადგენლებმა, თეატრალურმა სამყარომ სპექტაკლი კარგად მიიღო. უცნაურო კი ის იყო, მაგროოვმა რომ განაცხადა, ხეადო შუადღისას მოსკოოში უნდა ვიყო და ფილადაფიან უნდა გავფრინდეო. პრემიერას როგორ არ დაესწრებიათ მეთქი, გამიკვირდა. არ დაიშალა. გავფრინდა. ორი თუ სამი დღის მერე პრემიერაც გაგინინდა ნიკოლოზ ბარათაშვილის ლექსის „ეისა ფერს" ბორის პასტერნაკისეულ თარგმანს და საინტერესო ტენდენციას ავლენს: ხშირად ნაგვიკითხავს სტატიები ქართული პოეზიის ნიმუშების რუსულ ენაზე თარგმანის თაობაზე, რომლებშიც უმეტესწილად გამოთქმული გახლდათ სიხარული (ალფრთოვანებაც კი!) იმის გამო, რომ ქართველი პოეტი რუსულ, პუშკინის, ლერმონტოვის ენაზე ითარგმნო. აქ კი ადფრთოვანება და სიხარული კი არ არის გამოთქმული, არამედ გაანალიზებულია თარგმანის რაობა და კრიტიკოსი მიიჩნევს, რომ თარგმანში დაკარგულია დედნის თავისებურება, ლექსის დედაზარი. კრიტიკოსი ნერს: „დასკვნა ასე შეიძლება გამოითქვას: ბარათაშვილის ზესნრაფვა, მისი ტრაგიზმით აღტკვნილი ლექსი რუსულ ენაზე ლურჯი ფერის აქმეეეეფილ ნანლისან ზოგად აპოლოგიად იქცა. ბარათაშვილის ზეგრძნობადი სამყაროსაკენ დაუოკებელი სნრაფვა ამაზანრაკთან მესეტყველებული და მხოლოდ აქა-იქ ეფინიშება, რაც მნიშვნელოვანნილად აკლეს ლექსს რიმანმგიკეთ ეთანაა. ამიტომაც რუსულ ვარიანტში უფრო ფლეერალი, ოორგანულური ლექსია, ვიდრე მაღალმხატვრული თარგმანი. ეს უფრო პასტერნაკია, ვიდრე ბარათაშვილი"

მთარგმნელობით ხელოვნებაში ეს საკითხი არ ახალია. დიდებულ მთარგმნელთა მეტი ნილი სათარგმნი ლექსის მოტივებზე ახალ პოეტურ რეალობს ქმნიან.

კარგია ეს თუ მოფლეეეი?

ერთმნიშვნელოვანი პასუხისგან თავს შეეიკავებ, თუმცაა, ჩემი მოსაზრება ამ საკითხთან დაკავშირებით, მანნც პასუხად შეიძლება ჩაითვალოს. ახალი პოეტური რეალობის შექმნა ცუდი რაგორ უნდა იყოს, მაგრამ როცა ადამიანი ამა თუ იმ ენაზე თუ ენებზე თარგმნილ ამა თუ იმ პოეტის ნიგნს გადაეშლის, მისი უმთავრესი სურეალია, გაეცნოს სნორედ ამ პოეტის სამყაროს, მის თავისებურებას.

ეს უფრო პასტერნაკია, ვიდრე ბარათაშვილი, ასკვნის კრიტიკოსი. მკითხველს ბარათაშვილის გაცნობა რომ ენადა? პასტერნაკი რომ ჩინებული ოსტატი გახლდათ, ეს მანამდეც ვიცოდით, აი, ბარათაშვილი კი ვერ გაიცნო.

ამიტომ მკითხველმა თავად განსაჯოს, თუ როგორია ეს ტენდენცია, როგორია როცა მთარგმნელი პოეტის ლექსის მოტივებზე ახალ პოეტურ რეალობას ქმნის.

ო

იქ, სადაც ჯიჯგები ამოდის

,,ოცდაორმო წლის ბიჭი გადაყვანილია საავადმყოფოში, პოლიციაა წმინდა გიორგის ქუჩის ნინ არის განლაგებული, ელოდებიან ბრძანებას, რომ გადგიდნენ შეტევაზე..."

გამხმარ ფოთლებს ვფხეჭნიდი, ჩაი მინდოდა დამეყენებინა, თან მეგობრის მოლოდინში ვიყავი, მინდოდა მალე მოსულიყო და სიგარეტისა და ჩაის ხერეტით განგაგებიღიკა თბილისის აქეთ და იქით მომხდარი ამბები. ტელეეფიზორის რომელიღაც არხიდან კი ქალის გაბარაზებული, სასოწარკვეთილი ხმა ჩამესმოდა.

,,რა ხდება თბილისში?" ვფიქრობდი ჩემთვის, გაზმეურზე შემოდგომაუფლ ჩაიდანი კი სტვენით ფეკემბერია, ახალი ნელის განნოობა ნუდა ტრიალეებდეს ჰაერში, ერთი ჩვეულებრივი დღეა, მოიცა რა..."

,,მივიღეთ ინფორმაცია, რომ დაკავებულია მსახიობი ანდრია მაისურაძე, მან რამდენიმე საათის წინ პირად გვერდზე დაწერა, რომ ბოლო წუთამდეე იბრძოლეს საკართველოს დამოუკიდებლობისთვის..."

,,ახალი წელი მოდის, ბავშვები ნავიის ხის დადგმას ელოდებიან პარლამენტის წინ, აბა, რა დროს პროგტესია, ან რას აპროტესტებენ..." -ანანგარჩობდი აქეთურებს და იქითურებს ჩემთის.

მობილურზე მეგობრის ზარი იყო, ის, ვისაც ასე ველოდებოდი,

,,ლამის არის გაზმა გამგუდოს, საით დგახარ?" - მეუბნებოდა დაღლილი, მაგრამ მაინც მხნე ხმით.

,,მოიცა, ჩემთან არ უნდა ამოსულიყავი?" - გაბარაზებულმა ნიათელ ლიღლაკს დავაჭერე და ტელეეფზორის წინ მოკალათდი, აბა, ერთი, რა ხდება ქეეყანაზე-მეთქი.

-ეგიმე, ქალს თავში წინლი როგორ ჩაარყა ამ საზიზღარმა! - ხმამაღალ აღემფოთდი -ორ წუთში, იმიტომ, რომ ჩემს მენტალურ ჯანმრთელობას გავფრთხილებიდი, ტელევეზორი გავთიშე და ტელეფონში სიახლეებს კითხვა დავიწყე: ,,დაკაკრაგ ძმა, ნაცემი, გონებადაკარგული ნაათრია პოლიციამ, გთხოვთ დამეხმაროთ!"

,,ყველგან პოლიტიკა, კარგი რა! ახალი წელი მოდის..."

ნაცემი ადამიანების ფოტოებს ერთი მეორის მიყოლებით მიგდებდა.

შეხედე შენ, წიგნების მაღაზიაც კი გადაუშლიეკიათ ამ საზიზღრებს.

რაო, საბავშო ბალთან დედა შვილის თვალწინ დაკაკვეესო?!

ქალი მთანშინდაზე, საკუთარ სახლთან უცემიათ...

რუსთაველის თეატრშიც დაუკავებიათ რობოკოპებს, რაო, ერის ტაძარი?

თურმე ვიღაც მაღალჩინოსანები მღვდელს საყვედურობს, ეკლესიაში ქალი როგორ მეუბეი, როცა ხაკეცრად მოსცდებითო?

,,რა ამბებია, რა!" - ვიდექი გავთიშე, - ხაბეთ მდგარ ქალს ნელის ჭაკელს ასაბამენ. გაბარაზებულმა გადავდე ტელეეფონი, მაგრამ, აბა, ყველას ჩვენი ცხოვრება არ გვაქვს, თან ამ სიცივეში?!

დილა იყო... აბა, დილის ძილს რა ჯობია? კარზე კაკუნი იყო. არ ჩერდებოდნენ, გეგონებოდა, რამდენიმე ადამიანის ხელი აკაკუნებდა.

- გაგიიღეთ, ალ არიან, გვეშინია...-ახალგაზრდების ხმა ჩამესმა. ძალა შემეშინდა და ლოგინს დავუბრუნდი.

გათენდა. უბრალოდ მზის სხივები კეეთდა ფანჯარის მინებს, თორემ თოვლს ისევ ღაბე იდგა.

ტელეფონი განუწყვეტლივ რეკავდა.

,,საავადმყოფოშია, ნაცემი, მიკროფონი ნაართვეს, მერე თავში ურტყეს, მოდი რა."-ჩემი მეგობრის დედის ტირილი ძლივს ვარჩევდი სიტყვებს.

... და პირველად ვიგრძენი, რას ნიშნავდა სირცხელი.

სიჩუმე.

მხეკი დამიდგა წინ და თავის ბრაზს ვეღარ აკავებდა.

და მე ეეღარ გადავდე, პირველად, ტელეფონი, აღარ ჩავუნიე ხმა ტელევიზორს, ვეღარ ესაკმები ჩაის, ვეღარ ველოდებოდი მეგობარს.

სახლის კარებისკენ ნავედი, ელოდოლდნი, რომ ის ბავშვები, დილას კაკნკალებიდი ხმით რომ თავფესაფარს მთხოვდნენ, ისევ იქ დამხვედროდნენ, მაგრამ აღარ დამხვდნენ.

ზემო სართულზე მეზობლის ყეირილი გამოდიოდა, ახალგაზრდა კაცი ჩამოსულადათ კიბეებზე, უკან კი დედა მოყვებოდა, ვერ გაეგო, რაგომ ან სად მიპყადათ პოლიციელებს თავიანი ბიჭი.

ვერ გავამხნევე.

ხმას ვერ ვიღებდი.

მე ხომ გუშინ ჩემს უდარდელ ცხოვრებას ვეფერხინდეკიდი.

ის მხეკი კვლავ მეგრძოდა, მაგრამ წინააღმდეგობის განეკა გვიანი იყო.

ზუურზე სირცხეკი დამანვა და ძლივს ჩავუყეკი კიბეებს.

ვლოცულობდი მეგობრისთვის, ან ვინ იცის, იქნებ ჩემი თავისთვის, რომ ხვალ ეს მხეკი უფრო არ გამძვინარებულიყო და სირცხეილ უფრო არ დაგემძინებინე.

საავადმყოფოსთან მივედი. მის გვერდით უფრო მეტი უცხო იდგა, ვიდრე მე ან სხვა ახლოსკენ უნდა მდგარიყო.

და მაშინ მიხვედი, რომ მას არ ემახსოვრებოდა არც ეს ტკივილი და არც ეს ცეცხ,

არამედ ვემახსოვრებოდი მე, რომელმაც გამთენიისას ბავშვებს კარი არ გაეღეო, ბავშვებს, რომლებსაც სამშობლოს სიყვარული გამო უნეგედათ რუსთაველზე გაქცევა, რათა თავისუფლებამდე მისულიყანენ.

ანი ბაბალაშვილი

ვისწავლოთ, რათა ვიცხოვრით

მუსიკის ენა და მედიანიგნიერება

ყველა საგანს თავისი ენა აქვს, თითოეული საგანი სამყაროს ანა თუ იმ მოვლენას გამომსახველი ხერხების გზით გვიხსნის. მუსიკა მშვენიერების ალქმის, შეუეწყობლის შეცნობის ენაა და შინაარსის გადმოსაცემად ორი ან მეტი ენის ცოდნას მოითხოვს: პირველი - მუსიკის ენაა თვისი სინტაქსური და მორფოლოგიური სალრმით, მეორე - მუსიკის ენაზე თქმულის ვერბალური ახსნა და მისი განმარტებები, დაწარჩენი - შეეენილი ცოდნის კონტექსტების მორგება ახალ მასალაზე.

სასნაული პროცესის დასაწყისსრმი რამდენიმე გაკვეთილ ენის გამომსახველი ხერხების ანალიზს ვუთმობ, სხვადასხვან ნარმოუდგენელია ავხსნა და გავაგებინო მოსნაველებს სტილური თუ ენაზოული მახასიათებლები. ეგზოუბერს ციტატა ,,ენა არის გაუგებრობის ნყარო" მასნაველებს განაჩყობს ენის მახასიათებლების ხარისხიანი ცოდნისკენ დაგეგმის გაკვეთილები და სახელმძღვანელოს მასალა დაალაგოს იმგვარად, რომ მარტივად და მიზნობრივად მიიყვანოს შედეგთან. მუსიკის გამოსახველი ენის ელემენტები - მელოდია, ჰარმონია, რიგმი, მეტრი, ტემპი, ტემბრი, ფაქტურა, ფორმა, ჟანრი, ბგერა - ცალკე კვლევის საგანია და ენის თითოეული ელემენტი ნარმოადგენს საგანთა შორის შემაკავშირებელ ხიდს. უსასრულოდ შეიძლება ვისაუბროთ ნანარმოების ემოციურ და ფსიქოლოგიურ შინაარსზე. ნანარმოებების გახნილვა, ანალიზი, კვლევა კონტექსტებს ეფუძნება, კონტექსტებს კი სტანდარტის მოთხოვნის შესაბამისად ვაროულებთ. ამისთვის, მასნაველებელს აქვს ენესცმამთელი მასალის დამაგენირი შესაძლებლობა თვის კოდვე უფარო მეტად ღრმად შესნაველასთვის, მოსნაველების საჭიროებების გათვალისნინებით.

მუსიკის ენის ფენომენზე საუბრით დაენყვე და მედიანიგნიერებაში მის მოდიფიკაციაზე და ინტეგრაციით გაგვარეძიელებ. ნელს, მეორედ ბედნიერება ჩემი გამოცდილება გამეზიარებინა მეთერთმეტე კლასსთვის. ჩემთვის მედიანიგნიერება მოსნაველებთან დაახლოებების და ურთიერთობის განსახვავებული და საინტერესო შესაძლებლობა აღმოჩნდა.

თავიდანვე ვიტყვი, რომ ეს საგანი - მედიანიგნიერება - ყველა საგნისგან განსხვავებით, მკაფიოდ გამოკვეთილ უნარებს მოითხოვს, კერძოდ, მოსნაველს არგუმენტირებისთვის, აზრის თავისუფლად გამოთქმისთვის მეტი სიერკე ეძლევა. როცა ფილმს ფრაგმენტს, მედიანიგნიერების რესურსს, ხელოვნების ნიმუშს, ლიტერატურულ ნანარმოებს, მუსიკალურ შედევრს ა.ბანდაზეზებთ, კლასში ხმირად ვიყენებთ ხოლმე მოპლური ტელეფონის ინფორმაციაზე სრულად ნედამისთვის. ტარგეტულად მორგებული აქტივობების დამარენით მოსნაველები მარტივად პოულობენ პრობლემის გადაჭრის საინტერესო გზას, რომელიც პრიუქზე მუშაობის თემად შეგვიძლია აკიოჩროთ.

გაკვეთილი, რომელიც ზოგჯერ სპონტანურად ხარიმპროვიზებ, შეიძლება გახდეს პროვეტების იდეის სანინდარი. სნორედ ასე გამოიკვეთა პროეექტის ახალი თემა: ,,ინფორმაციის ენა - ვინ დასვა პირველი კითხვა?"

მეთერთმეტე კლასში თავისუფლად შეგიძლიო მესაუბრა სახისმეტყველების რაობასა და ნმინენნლობაზე ლიტერატურასა და ხელოვნებაში, ხმირად ვაცნობდი მოსნაველებს ერვიზ სარპის ,,სახისმეტყველებიდან" მათთვის საინტერესო სად კონტექსტურად საჭირო საკითხებს, მათ უმეტეს, რომ ამის შესაძლებლობას მათი საბაზისო ცოდნა მაძლევდა, გაველო ჰერნანდეზ ბაგეროფია, რომელსაც თავისუფლად ვაკავშირდებდი ტექსტების დამიფრავსთან, სიმბოლოების, მეტაფორების გაგზრებასთან. ,,სახისმეტყველება" მოიხრბილია, რომ ქართული ესთეტიკის, მუსიკისა და ლიტერატურის სათავეებში უნდა ვეძებოთ სნორედ ის გზა, რომელიც ინფორმაციის ცოდნად გადაავქცევს. ბაგალითისათვის მოვიყვან რამდენიმე საკითხს: ქართული ზუმურობა და მზე, მოძღვრება ადამიანზე, საგალობელი, ფრესკა, ტაძარი. გაკვეთილზე ხმირად ვიყენებ ჯოსამფიდერნნზმის გამომსახველ ენას, ძალიან ნიმსხდლიკეა ჯეიმლ ქარჩხაძის ნერის სტილური მახასიათებელი, აკა მორჩილაძის ,,ობოლეგან" თხრობის პიპერრეალისტური შეგრძნება, ვერაგორით ვუღალტებდი ნიდერსანდერ ჩენენასნს და ხმირად ვმიიჯნიდი პიერინმუს ბოსხის ტრიპტიკს: ,,თიკის გადატანა", ტონდო ,,ცაცოჭრობის შვიდი მომაკვდინებელი ცოდვა", პიტერ ბრეიგელის ,,ნიდერლანდური ანდაზები", ეს ხომ ,,ნინასნარმეტყველებაა" სამყაროს საზრისზე, ადამიანის როლზე ნუთისოფელში. ხელოვნური ინტელექტის როლი უალრესად მნიშვნელოვანი და ფუნქციური ალთრნდა ინფორმაციების, მასალების მოძიებასა და გაგრეორებაში. მოსნაველები მუშაობდნენ რამდენიმე AI ალგორითმზე: Chatgpt.com, Gemini.google.com.app, claude.ai.new, copilot.microsoft.com, app.leonardo.ai.

ფეკოდერიანა, როგორც ინფორმაციის ფილტრაციის და ცოდნად გადაქცევის ინსტრუქნენი, მოსნაველებმა არგუმენტირებული ესეების, ფსიქოლოგიური ჩანახატების და პოპ-არტის ნიმუშებში ბუნებრივია და დეზინფორმაციის კეკლეეის ხერხად გამოიყენეს, საინტერესო შეფასებები და დისკუსიები გაიმართა ფილმის ,,ლესაის ნინ" ირგვლივ.

ჩვენ ყველა ერთად ვიდექით ტურტების პრობლემის წინაშე და ფილმის მეშედეგ ვიაზრებდით მარტოდ დარჩენილი ადამიანის მდგომარეობას სოციუმში, ვიპოვეთ კიდევ ტურტების სინდრომის მქონე ბავშვის/ადამიანის დახმარების გზები, ეს გზა ადამიანის გადარჩენისა და შენარჩენების გზაა, ჩვენ ყველას გვაქვს უფლება სამყაროში ეკეეთოთ ის, რისი შესაძლებლობები და უნარები გაგვაჩნია. ტურტების სინდრომზე მიცემულ დავალებაში, მოსნაველებმა თარგმნეს და ლია გაკეეთილზე ნარაადგინეს ანალიტიკური ესე, თუ რა მახასიათებელი აქვს ამ სინდრომს, როგორ მეუძლია ადამიანურმა ფაქტორმა ბეისესტმის სინდრომის სიხმირე და სარიოლეკ, როგორ შეგვიძლია ვაქციოთ სინდრომის მქონე ბავშვი ბოცაუფმის ნამდვილ ნეერად. შეზდეფული შესაძლობლობა რომ არ არსებობს, ამაზეც ბევრია ნათქვამი მუსიკის ისტორიაში. 13 ნლის ლუსის შესრულებულმა ფრედერიკ მოპპენის ნოტტურნმა ადამიანებს შეუძლებლის შესაძლებლობა ხილულად დაანახა. ლუსიმ თავისი შინაგანი სამყაროს ილუსტრაციისთვის, სივდის გადმოსაცემად ბოპპენის ნოტტურნი ოპ.9, N1 ბ-მოლულ, აირჩია და დღეადღეულობის ერთ-ერთი დიდი ვირტუოზი ლანგ ლანგიც კი გაკვირვებული დატოვა.

ეს წერილი მედიანიგნიერების სახელმძღვანელოდან ნამოიღეს, მინდოდა ყველასთვის ვამეზიარებინა მისი პათოსი.

,,ცვირუსო მასნაველებელო!

მე ცოცხალი გადავეურჩი საკონცერტრაციო ბანაკს და ჩემმა თვალებმა იხილეს ის, რაც არ უნდა ნახოს არც ერთმა ადამიანმა:

როგორ აუნებებენ სნაველები ინყინრები გაზის კამერებს;

როგორ ნამლაევენ კვალიფიციური ექიმები ბავშვებს;

როგორ ელაჩინ სნაველადმთავრებული მედდები ჩვილ ბავშვებს;

როგორ ესერნინ და ნვავენ ბავშვებსა და ქალებს უმაღლესი საგანმანათლებლო დანესებულების კურსდამთავრებულები.

ამტამაც, მე არ ვენდობი გაანალიზებას!

მე გთხოვთ, დაეხმარეთ მოსნაველებს, გახდნენ ადამიანები. თქვენმა ძალისხმევამ არ უნდა მიგვიყვანოს სნაველული მონსტრების, ნაბეკადნარი ფსიქოპათების, განაალებული ინბმანების ჩამოყალიბებამდე. კითხვა, ნერა, არიდმეტეკი მხოლოდ მაშინ არის ბნინეველოვანი, როცა ეხმარება ჩვენს შვილებს, გახდნენ უფრო

ადამიანები!

საკონცენტრაციო ბანაკში გადარჩენილი სკოლის ერთ-ერთი ფირეტბარის ნერილი სამსახურში აყვანილი მასნაველებლისადმი".

საოცარია... ყველა ენის დაუფლება შეგვიძლია ადამიანებს, მუსიკის ენის მედიანიგნიერებაში შეღნევამ და ამ ორი საგნის ნახთა სისტემების სინთეზმა დამანახა, რომ სნაველის პროცესი უსასრულოა, ძიების და კვლევის გზა ენის სიმბოლოების ამოხსნის გარეშე - შეუძლებელი, სამყაროს უდიდეს ქსოვილში კი ჩვენეულ ორმენაზეს ვაქსოვთ დიდი პასუხისმგებლობით, სიყვარულით და სიკეთით. ჯერ დიუი ამბობს, განათლება თავად ცხოვრებაო. რახან ასეა, ვისწავლოთ, რათა ვიცხოვრით!

ინგა ბარამიძე
მუსიკის მენგაორი მასნაველებელი

(დასასრული, დასაწყისი „ლიტერატურული საქართველო“ №1 2025 წ)

* * *

მე უკვე აღენიშნე, რომ ეს ნიგნი არ არის უბრალოდ მკითხველის ჩანაწერები, არამედ უადგილად სერიოზული კვლევაა, სადაც ერმანის შესახებ არაერთი მნიშვნელოვანი მოსაზრება გამოთქვა. მაგრამ ეკოფსისთან ერთად, გულნარა კალანდარიშვილს აღმოაჩენილი გაქვავებული ნედლეულის უნარი, შეეწინააღმდეგება ითამას მანის ზეიოსტატობის მაგალითები. ნაშრომში მოხმობილია არაერთი ქასაგი რომანიდან, სადაც იკვეთება მნერლის უნარი – სიტყვებით გადმოსცეს მუსიკა.

მაგრამ თავად გულნარა კალანდარიშვილი პატარა შედეგის ქმნის, როცა ის ნერს:

– „მკითხველისთვის პერსონაჟის არსებობის ფმძაფრესი განცდის ზეზრნეველოა, როდესაც ეს პერსონაჟი (ამჯერად პროგრამაა) მოცემული სიფრცეში არ იმყოფება და მასზე არადერი არ მიანიშნებს. ასეთი ასაკები „დოქტორ ფაუსტუსში“ თქმა უნდა არის, როდესაც არც მიიგრაფიული პარალელი სახეზე, არც ფეი, მაგრამ ჩანს ნიკუმეს სილუეტი და ისმის მისი სუნთქვა“ (ხაზზ. – ვ.ს.). (გ. კალანდარიშვილი „ნიკუმეს ფიქები და პორტრეტი თომას მანის „დოქტორ ფაუსტუსში“, გვ. 19).

და მე პატარა შედეგრმა გამახსენა ერთი ხელოვნებამცოდნის სიტყვები მაგისის ფიქრების შესახებ: – „არის შემთხვევაც, როდესაც სურათში ჩრდილი სიგრილის ფიზიკურ შეგრძნებასაც იწვევს“.

ნიგნის გაგნობის შემდეგ გონიერი მეთოხველი ხვდება თუ მკვლევარმა რა ღრმად შეისნავლა ნიკუმეს ბიოგრაფია, როგორი შტუდირება გაუკეთა მის ფილოსოფიურ თხზულებებს და ლეკერკოების ცხოვრების ასახვასისას როგორი დამაჯერებლობით გამოსახა და როგორ სიღრმისეულად ნაკეთება ფრიდრიხ ნიკუმეს ფიქებიც, პოროვნებაც და მისი სულიერი ბუნება.

4. ᲒᲐᲚᲐᲚᲔᲥᲘᲡ ᲒᲐᲣᲪᲘᲒᲔᲜᲘᲡ ᲐᲪᲘᲛᲐᲠᲘᲡᲮᲘᲡ ᲒᲐᲒᲔᲜᲘᲐᲡᲗᲐᲜ ᲨᲘᲜᲐᲐᲠᲡᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ

ამ ნიგნმა ისეგ და ისეგ გამახსენა რილკეს სიტყვები, რომლისთვისაც ხელოვნების ნაწარმოების შემდეგი კარები სამუდამოდ მაშინ იგმანება, როცა მას კრიტიკულად გასხვენთ მოუდგები. გულნარა კალანდარიშვილმა სწორედ ამ გზის მიყოლით (ისეგ გავიმეორებ) ნიკუმეს იდეებსა და პროოგრებაზე სასაუბროდ მეგზურად თომას მანი აირჩია, რომელიც თანდაფმანი, კრძალეთი და ნერვიოზული მბაძვიანი აღქმით ნაზგაზე და არამც და არა ამაოდ კრიტიკულად არ გაბსკვის გერმანელ ფილოსოფოსს.

ალბათ ამ ფრთოვანი მისიის ბაზგასასმელად თომას მანი რომანს ეწოდებს: – **„ყვავლაზე შეშლილ ქმნილებას“.**

რადგან მას ნნერალი ნაციისგერმანიის სისხლიანი ისტორიის ღრმა გაგაზრების, გაცნობიერების სულიერ ეკოფსენტსან ეზოდეგდა. თუმცა მკვლევარი, თავისი ნაშრომით უარიყეთ ყოველსა კატეგორიულად ემოციებსა მოსაზრებას, რომ ანდრო ლეკერკოფი ფაბისტური ვერმანიის სიმბოლოა, რაც ნოდან კაკაბაძემ რომანის ქართულ ენაზე მოიცვალა თან დაფრთო (თუმცა ისიც ცნობილია, რომ ის საბჭოთა სისტემის ნნეს ბანიდგიდან) და გულნარა კალანდარიშვილი არაერთგზის აცხადებს, რომ ეს არის რომანი გენიალური კომპოზიტორის შემოქმედებაზზე. და რაც ის კითხულის, თუ რატომ აირჩია შეურიგებელმა და ცნობილმა აბსტიგმისმაგმა თომას მანმა (რომელმაც თვით ეტუტ ბაპსუნისა და ეზრა პაუნდის – ფაშიზმის მომხრეების გასამრთლეს) მხარი დაუჭირა თავისი რომანის ფიგურიდის პარადიგმად თავისი რომანის დასასრულად? ეს კითხეები თითქოს გულნარა კალანდარიშვილის ხელში სათმელო საბუთის სახეს იძენს, მანი დასამტკიცებლად, რომ ნიკუმ არასდროს ყოფილა ფაშიზმის ნინამრბენი და რომ ამ იდეოლოგიასთან მას არა არავითარი კავშირი ეენებოდა და ის თავად იძლევა ზუსტ და დამაჯერებელ პასუხს, თომას მანის სიტყვით:

– **„(...) სეისმოგრაფიის ისრის მსგავსად, დასაკეთოს სამყაროს ამქერნ მოახლოება ფაშიზმის ეპოქასა, რაც ჩვენთვის რეალობა გახდა (...)“** (ი. მანი „ნიკუმეს ფილოსოფია ჩვენი გამოცდილების შუქზე“ (ციტ. გ. კალანდარიშვილის ნიგნ. გვ. 13).

ან სხვა ციტატა:

– **„(...) ფაშიზმი „ი არ არის ნიკუმეს შექმნილი, არამედ პირიქით, ნიკუმეა შედეგი ფაშიზმისა“.** (თომას მანი „ნიკუმეს ფილოსოფია ჩვენი გამოცდილების შუქზე“ (რუსულიდან თარგმნა გ. კალანდარიშვილმა, გვ. 10).

მაგრამ იმისთვის, რათა გულნარა კალანდარიშვილის ნიგნის არქიტექტონიკის მთავარ ხერხეშალსა – მაგის მტაბარსლურ ბაზს გაგაყეთო, უნდა შეეეცადოთ ანდრია ლეკერკოფის (რომლის პროტოტიპია ფრიდრიხ ნიკეტე) შემოქმედებინა გზას ჩაგნდეფთ და მკვლევარი, თუმცა იმთავითვე ხაზს უსვამს როდესმანის მრავალთეზატურობას, მაგრამ ამ შემოხეეცესთვის ის რედიფერი ცნობიერების თემაზე ანდენს აპელირებს.

ამისთვის ის შეგვახსენებს ერთ მნიშვნელოვან ფაქტს, ეერძოდ, თომას მანმა რომანის პირველ ვარიანტს დაარქვა: „უცნაური ცხოეერება ანდრია ლეკერკოფისა, მისი მეგობრის მიერ მოყოლილი“. ერთი ნელის შემდეგ კი ეს უამური ეპითეტი – „უცნაურად იღება: – „ჩვრანნელი კომპოზიტორი“ და ეხდენა, არც ის უნდა დავგაფიწყოთ, რომ ეს ფაუსტური რომანია, რომელსაც ნიკუმეს რომანსაც კი უნოდებენ.

სათაურის ცვლილება იქნებ ყველაზე ღრმად განმარტავს ამ რომანის შინაარსის არსს, რეალიფური ცნობიერების თემის თვალსაზრისით; კერძოდ, სიტყვა გერმანულზე აპელირება იმთავითვე ძეეღლერმანულ თემამდე ანიშნებს, ანალოგიურ ეპოქაზე-მეეეკი. გადალახავ და კაცნიერებით აღსავსე ბარბაროსობის ეზნიერები. მეორედ დამდგარ ბარბაროსობას, ვინაიდან იგი ჰუმანიზმის შემდეგ, ფესვების ათასნირი მკურნალობისა და ბოლეგრეული დაბეგნილობის შემდგომ ხელახლა იძვება დამიეერე“ (თომას მანი „დოქტორ ფაუსტუსი“) (ციტ. გ. კალანდარიშვილის ნიგნიდან).

ნიგნის ავტორი ცდილობს ალადგინოს ლეკერკოფის (ნიკუმეს პროტოტიპის) ნამდვილი სახე, რომელმაც მართალია ემმაკთან დადო ხელშეკრულება, უარყო რა ქრისტიანობა, მაგრამ ადამიანის მაღალ სულიერებას არ ძალეს ნინააღმდეგობა გაუწიოს იმ ლეგიანერივ სანეფის, რომელიც მასში იმთავითვე მოცემული და ამის ერთ-ერთ მტკიცებულებად მას მოჰყავს ესტერ გასტის მისამართით ფრიდრიხ ნიკუმეს ფაშიზმად ნარმოთქმული სიტყვები:

– **„(...) და მანნე ის (ქრისტე – ზენინენ. ვ.ს.) რჩება ჩემთვის ადეალური ცხოეერების ნიმუშად, როგორც კი როდისმე ვიენოდი (ბავშეი ოთოდაფდე ვიაკავი მას ყველგან და ფფიქრობ, რომ ფუფლი მისთვის არ მიღალატა (...)“** (ხაზზ. – ვ.ს.).

ფრიდრიხ ნიკუმეს „ანტიქრისტეს“ ეომენტარები (ავტორი – კარენ სვასიანი), ტ. II, გვ. 799. (ციტ. გ. კალანდარიშვილის ნიგნიდან, გვ. 88).

და ნიგნის ავტორი არაერთგზის გულმოწყალეფოდ თანაგანმარტავს მიყოლილი ტეგვახსენებს თომას მანის სიტყვებს, რომ ნიკუმეს ორმაგი მიმართვება ბეჭნიდან ფილოსოფიურ ამ ვამორიგებაზე „უარყოფილ ღმერთის მონატეგრებას“.

ამისთვის ის ხელახლა შეგვეგვიბა ფრიდრიხ მანის ტექსტს და ნაბიჯ-ნაბიჯ, ფრაზების მოხმობით ხელს ნიგნის ახალი კითხეა შემოგვთავაზოს:

– რომანში რატომ დაემსგავსა ადრინან ლეკერკოფი ქრისტეს? და იქვე მოიხმობს ციტატასაც:

– „ადრიანის შეეცვალა გარეგნობა, მარტეფილია ეს სულიერად ამალლებულის იერი მიეცა და, ასე გასსაჯეთ, ქრისტეს დაემგავსა“.

ან ის, ეინც ქრისტეანობის ნინააღმდეგ დაუფალავად ილეფოდა, რატომ არქმევს ჭეშმარიტად ქრისტიანულ სახელნოდებას თავის ნაშრომს: – „Ecce Homo“.

5. ᲗᲘᲗᲕᲘᲡ ᲐᲮᲚᲘᲡ ᲨᲔᲓᲔᲒᲘᲗᲘ ᲒᲖᲐ

ნიგნის ღირებულება იმით განიზომება, თუ მას ისმის ეზარი აქვს, მოიტანოს სულიერი სიფხიზეა, მეეიძიანება, ანუ ჩვენი სულიერება ხელახლა შეარნოოს, რა იმასაც ნიმნავს, რომ მეხსიერებაში ჩაწერის ისეთი რამ, რაც ხელახლა და ახლებურად დაგვანახებს ისმის, რაც თითქოსდა უკვე ეიცოდით.

მეც, ამ წერილის ავტორმა ასე დამმარმა. გავეცანი ნანაკეთი გულნარა კალანდარიშვილის ნიგნს „ფრიდრიხ ნიკეტე პირიდენი და ადეკი ეი ეარ ეარ ეარ“ (ციტ. ეარ ეარ ეარ) ეარ ეარ ეარ

ᲕᲚᲐᲓᲘᲡᲚᲐᲕ ᲮᲝᲓᲐᲡᲔᲕᲘᲩᲘ

ᲕᲚᲐᲓᲘᲡᲚᲐᲕ ᲮᲝᲓᲐᲡᲔᲕᲘᲩᲘ დაიბადა მოსკოვში 1886 წელს, დამთავრა მოსკოვის უნივერსიტეტის ისტორიულ-ფილოლოგიური ფაკულტეტი. პირველი წიგნი - „ახალგაზრდობა“ გამოსცა 1908 წელს. სიჭაბუკეშივე გაიცნო ანდრეი ბელი, რომელმაც წარუძღოლი შთამბეჭდოვანა მოსახლინა პოეტზე. 1920 წელს გამოიცა ვლადისლავ ხოდასევიჩის უმნიშვნელოვანესი წიგნი „მარცვლის გზით“. 1922 წელს პოეტი მიემგზავრება ემიგრაციაში, ცხოვრობს ჯერ ბერლინში, შემდეგ - პარიზში. 1927 წელს გამოიცა ასევე მეტად მნიშვნელოვანი კრებული „ევროპული ღამე“. ვ. ხოდასევიჩი გარდაიცვალა 1939 წელს პარიზის სიახლოვეს, დაკრძალულია იქვე. ვლადისლავ ხოდასევიჩი სალღეთოდ მიჩნეულია „ვერცხლის საუკუნის“ ერთ-ერთ ყველაზე გამოჩენილ პოეტად.

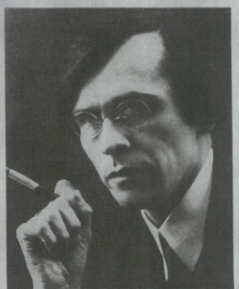

ᲨᲘᲜ

მონყენისაგან გრეხილები გამომყავს
მკრთალი,
და დაეტყობა გლუვ და სუფთა, ცარიელ
ფურცელს,
წრეებისა და ზიგზაგების, შტრიხების
კვალი
და რითმიანი სტრიქონებიც წამოვა უცებ...

ვწერ ლექსებს, სადაც აღბეჭდილა
მსუბუქი სევდა,
ოდნავი ჩხეულება მორჩილ სიტყვებს
მდუმარედ ელვავს,
იქნებ მარადი უარყოფა ერგუნა ზეედნად
ოდესღაც ძვირფასო, ოდესღაც მკაცრ და
სათნო მზურასს?

და თუ მოვიდა, თუ წარმოსდგა კვლავ ჩემს
ნინამე,
და მოქ პირმაფიდით შეიმოსა იგი კვლავ
თუკი,
თვალებს დავხუჭავ და თავს ტკბილად
მოვიმძინარვრ,
რომ გუდმშვიდ დღეებს არ მოვფიონო
მნუხარე შუქი!
ის ჩემს კარებთან შეყოვნდება ორიოდ
ნამით,
და მე მოვუსმენ სამაჯურის მორთოლვარე
ეულურას.
და ნავა მერე. რა უნდა თქვა? – ჩუში და
ნყნარი
ჭიანურდება არცთუ მკაცრი დღეები
ჯერაც!
ლექსებს დიდი ხნით მიტოვებულს
გადადასწორებ,
დღეებს თანაბარ საათებით გავზომავ
უხმოდ.
არანაირ ღმერთს სასოებით მე აღარ
ვუხმობ,
და აღარც იმედს არ მოვუხმობ
აღარასოდეს.

ᲧᲕᲘᲗᲘᲐ

მე მიხარია – ქალაქი შრება
და სახურავებს გუშინ დამტეერილს,
აბრეშუმივით ბეფენი შეება
და ვერცხლის ჩქერი დასდის რამდენი.

მე მიხარია, დადიოხრე ფინი,
ეიღიმები და ვეიდავ ფაფურნდან;
მარტო მიდიხარ – ნაბიჯი ხშირი
ქუჩას გასცდა და უფრო გახშირდა.

მე მიხარია – მატეოლის თქვენ,
და სადარბაზოე შეგვეგდა იმედად,
ქოლგას, რომელიც გეჭარა ხელში,
პირქვე ამბობ და ნვეთებს იფერთხავ.

მე მიხარია, რომ დამივინყე
მას აქეო, რაც კი გამოეცდი პარმალს,
ჩემს ოთახს მზერით აღარ მიინდგენ,
არ ამოხედავ ჩემს სარკმელს მაღლა.

მე მიხარია – უნდა ვუეკერო
ამ სველ ქუჩაზე ნაბიჯებს ჩაელილს,
ასე ლამაზად, ასე უმნიკვლოდ
გასდის ენებინან გაზხაფულს ყიალი.

* * *

ო, მეგობრებო, იქნებ სულ მალე,
არა სიზმარში, არამედ ცხადში –
მოელოდნეელად მუსაიფს განვლევე,
ფუფსსიტყვაობას უეცრად ნავმლი.

მხოლოდ სულიდან ამოყვანილი
ბგერა თუ შემმრავს, ხემიდაი მეტერი,
და მემერხევი ხელში ყვავილი,
რადგან აღვმართე მე მალალ ხელი.

ყვავილოვანი გზა და ქვეყანა
გადამეშლება სავსე მნვანეთი, –
იმ მხარეში რომ გადადგეყვანა,
რა იქნებოდა, ჩვენ ერთმანეთი.

* * *

ეთერი თრთის და ვარსკვლავი ელავს,
ღამეა თაღქვეშ მალვით მშუქარი,
ვით არ მიყვარდეს ეს მაფლი ყველა,
მენგაბ მოძღვნილი ეს საჩუქარი?

ხუთიოე გრძნობა შენ მომანიჭე,
დროცა და სიერცეც შენ მისაჩუქრე,
ხელოვნებათა მორთოლაა აჩრდილებს
ჩემი მერყეები სულიე ამუქებს.

მე არაფრისგან შეკამენ სამყარო, –
შენი უდაბნო, ზღვა და მთა-ბარი
და განვადიდე მზე სათაყვანო,
ვერც მეხთაგტეხა უქცევეს გუნებას,
ნყნარია, როგორც მჭეროტელს შეშფერის,
მხოლოდ თვალები მოეწკეარი, –
თვალები ყოველისმოყირეტელი.

* * *

თუმც ყველა მოყარს, ვეტრფი ბუნებას,
ნავარდის ზიმლით ამ ედდგები,
ვიცი, არ მინდა მე დარწმუნება,
რომ ჩემს ქმნილებებს არ ჰაყვს გამგები.

მე ცოტა მყოფნის, განეფერტეტე ნათლად,
ის, რაც მერგუნა მოშჭირნე ხვედრით:
თელა, რომელიც ეყრდნობა სარდაფს
და დაფარული ტყით მცირე ქედი...

არც დეენას და არც მჭახე დიდებას
თანამედროვის არ მიზლაეს ფიერი,
ჩემს ისაამნს თვითონ მივეედავ, –
შემოვასწორებ ტერასებს ირგვლივ.

ᲝᲠᲘᲠᲝ

აპა, შენს ბაგეებს წილხვდათ
ოქროო და ხელუბს კი ყაყაჩო და
თაფლი.
Salve aeternum
კრასინსკი

პირში ოქროს მაქვს, ყაყაჩო და თაფლი კი
ხელში,
მე ეს მერგუნა, გავეცალე ამ სოფელს
ხვნეშით.

რომაელიციით არ მინდა რომ ცეცხლმა
დამნაცროს,
მიწის წიალში დავდგებ თავს და ძვლებსაც
დავაწყობ,

რომ გაზაფხულზე ლორთქო მარცვლად
ამოვანათო
და შეეუერთდე ვარსკვლავებით მბრწყინავ
კაბადონს.

ყაყაჩოს მინა ჩააჭკნობს და ამოშრტს
თაფლსაც,
ოქროს მონეტას პირის ღრუში უკუნი
დაფლავს.

ნლების შემდეგ კი მავანი რომ მინას
მოჩხრიკავს
და ძვლებს დაანყობს გადარჩენილ ჩემი
ჩონჩხისას,

თავისაქალაში, რომ გაიპო ორად ნიჩაბით –
ოქროს მონეტას ნაანყდება ძვლების
მსნეჯავი;

და ის მონეტა, უკუნეთმა რომ ვერ
გათელა, –
აბრეყვიალდება, როგორც სულის
ამნინათება.

ᲛᲐᲠᲪᲕᲚᲘᲡ ᲒᲖᲘᲗ

ხნულში მარცვალი რომ ჩაადგო, აპა,
ესერა,
ნინაპართა გზა გაადრძელა ამით
მთესველმა.

მის ხელში ელავს მარცვალი, ვით ოქროს
ნამცვრეეი,
მინაში აგდებს ბეეჯითად და ხნულებს
ჩასაქერის.

ვით ჭიაყელამ ბნელ წიალში გზა გამოძენნა
ოქროს მარცვალმა – ჯერ მოკვდა და
კვლავ აღმოცენდა.

და ჩემი სულიც უნდა დანთქას მინის
უკუნმა,
რომ ჯერ მოკვდეს და მერე აღდგეს,
როგორც მუქერა.

ჰოდა, ხალხნო და ჯამაათნო, ნლეულს,
იცოდეთ,
უგდა მოკვდეთ, რომ მერე კვლავაც
ჰოეთ სიცოცხლე.

აკი ამასეე გვეუბნები, სიბრძნეე, ზიარო,
ყველა სულდგმულმა ამ მარცვლის გზით
უნდა იაროს.

ᲐᲙᲠᲝᲑᲐᲢᲘ

აკრობატია, სახლეს შორის გაბმულ
ბაგირზე,
რომ მიაბიჯეს და სიმშვიდეს იჩენს
საკვირველს;

სასნორს მიაგავს თარაზულად
ჯოხშემართული,
ჯამაათი კი ცხვირს იბზუეს ცქერით
გაოცული.

აპა, საცაა მოწყდებაო, გვითქვამს
მართალი,
ჩურჩულეებენ და მოლოდინი არის
ზღარანაის.

აქეთ – ფანჯრიდან ილანდება თავი
დედაბრის,
იქით – ლოთია ღვინის ჭიქით ხელში
შემდგარი.

მაგრამ კრიალა ცისკვეშ მდგარო მტკიცე
ბაგირზე,
დუმს აკრობატი და ნაბიჯეს ადგამს
საკვირველს;

და თუკი მოწყდა ოინბაზი და დაენარცხა,
და პირჯვრისწერით ყალმამ ბრბომ ის
მსხვერპლად შერაცხა –

ნარცხს ნუ შეიხრი შენ, პოეტო –
ქედფუხრელობა
აჩვენე ყველას, შენც ხომ მსგავსი გერგო
ხელობა?

თარგმნა ᲐᲜᲓᲠᲔᲘ ᲑᲣᲗᲐᲩᲘᲫᲔ

ქართველი ჟურნალისტი

ახალგაზრდა, ნიჭიერმა, იმედის მომცემმა ჟურნალისტმა საბა მაგრენიძე